

SZAKDOLGOZAT

Jeles Huba
2025

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
KÜLKERESKEDELMI KAR
NEMZETKÖZI GAZDÁLKODÁS SZAK
NAPPALI MUNKAREND
GAZDASÁGDIPLOMÁCIA SPECIALIZÁCIÓ

FEJLESZTÉSI MECHANIZMUSOK HATÁSA, A FEJLŐDŐ
NAGYKÖZSÉGEKBEN:
NYÍRPAZONY NÖVEKEDÉSE

Belső konzulens:

Dr. Koudela Pál

G8YDTE

Készítette:

Jeles Huba

Budapest, 2025

ABSZTRAKT

A dolgozat alapvető célja annak vizsgálata, hogy a 2010 utáni hazai és uniós fejlesztési programok milyen hatással voltak egy dinamikusan fejlődő magyarországi nagyközség, Nyírpazony fejlődésére. A település olyan tulajdonságokkal rendelkezik, amely Magyarországon nem egyedi, azonban a fejlesztések vizsgálata segíthet megérteni, hogy milyen tényezők játszanak szerepet abban, hogy a támogatási mechanizmusok mekkora mértékben határozzák meg a gazdasági működést a nagyközségek életében. A vizsgálat fókuszában a különböző vidékfejlesztési mechanizmusok és támogatási struktúrák hatásainak feltárása áll, különös tekintettel arra, hogy ezek miként befolyásolták a település gazdasági és társadalmi folyamatait, valamint infrastrukturális fejlettségét.

A téma aktualitását az adja, hogy Magyarországon a kormányzati politika egyik sarokköve a vidékfejlesztés, amely 2010 után kiemelt kormányzati az egyik legfontosabb célkitűzéssé vált, különösen a periférikus térségek esetében, 2025 márciusában Magyarország miniszterelnöke azt nyilatkozta rádió interjújában, hogy véleménye szerint, „a falu nem a múlt, hanem a jövő”, (Orbán V., Kossuth Rádió, 2025. 03.28) amely jól mutatja, hogy a vidékfejlesztés, mint kormányzati politika a jövőre nézve is meghatározó téma lesz. A fejlesztéspolitikai eszközök hatékonyságáról azonban megoszlanak a vélemények. A különböző támogatási formák eredményességének vizsgálata segíthet azonosítani a helyi adottságokhoz leginkább illeszkedő támogatási mechanizmusokat.

A kutatás kvalitatív és kvantitatív módszerek kombinációjával dolgozik. A másodlagos források – tudományos cikkek, hivatalos dokumentumok és statisztikák, Nyírpazony Nagyközség Önkormányzata által készített beszámolók – elemzése mellett interjúk is készültek a település polgármesterével. Ezenkívül lakossági kérdőíves adatfelvétel is történt a helyiek fejlesztéspolitikai tapasztalatainak feltárására.

A dolgozat első része az elméleti háttérrel mutatja be, amely a regionális fejlesztés és a vidékfejlesztési politikák elméleti keretét tárgyalja. Ezt követően kerül sor az Európai Unió és a magyar kormány fejlesztéspolitikai stratégiáinak bemutatására. A negyedik fejezet részletes esettanulmány keretében elemzi Nyírpazony fejlődését a különböző fejlesztési mechanizmusok kontextusában.

ABSTRACT

The primary aim of this thesis is to examine how domestic and European Union development programmes implemented after 2010 have influenced the growth of a dynamically developing large municipality in Hungary, Nyírpazony. Although the settlement possesses characteristics that are not unique within Hungary, the analysis of its development can help to understand the extent to which support mechanisms shape the economic functioning of large municipalities. The focus of the research is on uncovering the effects of various rural development mechanisms and support structures, with particular attention to how these have influenced the settlement's economic and social processes as well as its infrastructural development.

The topicality of the subject stems from the fact that rural development has become a cornerstone of Hungarian governmental policy after 2010, especially regarding peripheral regions. In March 2025, the Prime Minister of Hungary stated in a radio interview that, in his view, "the village is not the past, but the future" (Orbán V., Kossuth Radio, 2025.03.28), highlighting the enduring importance of rural development in future policy directions. Opinions differ, however, regarding the effectiveness of development policy tools. Examining the effectiveness of various forms of support may help identify the mechanisms most suited to local needs.

The research is based on a combination of qualitative and quantitative methods. In addition to the analysis of secondary sources – including scientific articles, official documents, statistics, and reports prepared by Nyírpazony's local government – interviews were conducted with the settlement's mayor, and a questionnaire survey was carried out among local residents to explore their experiences with development policies.

The first part of the thesis presents the theoretical background, discussing regional development and rural development policies. This is followed by a presentation of the development strategies of the European Union and the Hungarian government. The fourth chapter provides a detailed case study analysis of Nyírpazony's development in the context of the various development mechanisms.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretném kifejezni őszinte köszönetemet belső konzulensemnek, Dr. Koudela Pálnak, aki szakmai tanácsaival, támogatásával és iránymutatásával segítette a szakdolgozatom elkészítését. Köszönetemet fejezem ki Csige Tamásnak, aki külső konzulensnek, aki szakmai tapasztalatát megosztva és iránymutatással támogatta a dolgozat létrejöttét.

Hálás köszönet illeti továbbá a Nyírpazony Nagyközség Önkormányzatának vezetőit és munkatársait, akik értékes adatokkal és háttéranyagokkal segítették kutatásomat. Külön kiemelt köszönetemet fejezem ki Dubay Lászlónak, Nyírpazony polgármesterének, aki interjú lehetőséget biztosított és nagyon sok segítséget nyújtott a dolgozat létrejöttében. Valamint köszönet azon lakosoknak, akik a kérdőív kitöltésével segítették a dolgozatot.

Köszönettel tartozom a családomnak is, különösen szüleimnek, akik folyamatos biztatásukkal, szeretetükkel és támogatásukkal végig melletttem álltak tanulmányaim során.

Végül, de nem utolsósorban köszönöm mindazoknak, akik bármilyen formában hozzájárultak szakdolgozatom elkészítéséhez, és inspirációt nyújtottak ahhoz, hogy ezt a munkát sikerrel befejezzem. Köszönöm a szakmai anyagok íróinak a felhasznált irodalmat.

És nagyon köszönöm Fatboy Slimnek, hogy a zenéjével a dolgozatírás minden percét felvillanyozta.

TARTALOMJEGYZÉK

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	5
TARTALOMJEGYZÉK	6
ÁBRAJEGYZÉK	7
1. BEVEZETÉS	9
1.1 A kutatás témájának és céljának bemutatása.....	9
1.2 Kutatási kérdések és hipotézisek.....	9
1.3 Alkalmazott módszertan és adatok.....	10
1.4 A dolgozat szerkezete.....	10
2. ELMÉLETI KERET	11
2.1. A regionális fejlesztés elméleti alapjai.....	11
2. Ábra: A top-down és bottom-up elv Krugman alapján	17
2.2. Az Európai Unió fejlesztési politikái és céljai	18
2.3. A magyar kormány regionális fejlesztési stratégiái	20
2.4. A fejlesztési programok hatékonyságának értékelési módszerei	23
3. NYÍRPAZONY TELEPÜLÉS BEMUTATÁS	24
3.1. Földrajzi, demográfiai és gazdasági jellemzők	25
4. A MAGYAR ÉS UNIÓS FEJLESZTÉSI PROGRAMOK ÁTTEKINTÉSE.....	29
4.1. Az Európai Unió fejlesztési forrásai és programjai (pl. EFRE, ESFA, LEADER)	29
4.2. A magyar kormány fejlesztési programjai (pl. VEKOP, GINOP, TOP)	36
.....	37
5. A FEJLESZTÉSI PROGRAMOK HATÁSAI NYÍRPAZONYRA	43
5.1. Gazdasági hatások	43
5.2. Társadalmi hatások.....	46
5.3. Környezeti és fenntarthatósági hatások.....	48
6. A FEJLESZTÉSI PROGRAMOK HATÉKONYSÁGÁNAK ÉRTÉKELÉSE.....	51
6.1. A támogatások előnyei és hátrányai Nyírpazony számára.....	51
6.2. A fejlesztéspolitikai kihívások és korlátok.....	53
6.3. Elméleti és fejlesztéspolitikai összefüggések értelmezése.....	53
7. KÖVETKEZTETÉSEK	55
7.1. A vizsgálat főbb megállapításai	55

7.2. A fejlesztéspolitikai beavatkozások értékelése	56
7.3. Javaslatok a jövőbeni fejlesztésekre	56
8. IRODALOMJEGYZÉK	57
8.1. Tudományos írások	57
8.2. Hivatalos dokumentumok	58
8.3. Online források	59
8.4. Ábrák és képek forrásai	60
9. Rövidítésjegyzék	62
10. MELLÉKLETEK	63
10.1. Eredetiségi nyilatkozat	63
10.2. Kérdőív kérdései	64
10.3. Interjú kérdések	70

ÁBRAJEGYZÉK

1. Ábra: A tőke áramlás a központ-periféria modellben	14
2. Ábra: A top-down és bottom-up elv Krugman alapján	17
3. Ábra: Az Európai Unió 2021–2027-es fejlesztési alapjainak arányos megoszlása	19
4. Ábra: A GINOP, TOP és VEKOP programok forráskereteinek összehasonlítása a 2021–2027-es időszakban	22
5. Ábra: Nyírpazony népességnövekedése (2014-2024)	25
6. Ábra: Az élve születések és halálozások különbözetének 1000 lakosra vetített aránya Nyírpazonyban	26
7. Ábra: Az állandó oda- és elvándorlások különbségének 1000 állandó lakosra vetített különbözete Nyírpazonyban	27
8. Ábra: Az Európai Unió 2021–2027-es fejlesztési alapjainak arányos megoszlása	31
9. Ábra: A GINOP, TOP és VEKOP programok forráskereteinek összehasonlítása a 2021–2027-es időszakban	37
10. Ábra: Európai Uniós források megoszlása Nyírpazonyban	45

11. Ábra: Az oktatás fejlesztésének lakossági érzékelése ötös skálán	47
12. Ábra: A projektek környezeti hatása a lakosság érzékelése alapján	50
13. Ábra: A nyírpazonyi lakosság véleménye a forrásfelhasználás intézményéhez	52
14. Ábra: Lakossági általános elégedettségi felmérés.....	55

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Az Európai Unió főbb fejlesztési alapjai és felhasználásuk	35
---	----

1. BEVEZETÉS

1.1 A kutatás témájának és céljának bemutatása

A szakdolgozat célja annak vizsgálata, hogy a 2010 utáni hazai és európai uniós fejlesztési programok milyen módon és mértékben járultak hozzá egy dinamikusan fejlődő magyar nagyközség, Nyírpazony növekedéséhez. A dolgozat középpontjában a különböző vidékfejlesztési mechanizmusok és támogatási rendszerek hatásainak elemzése áll, különös figyelemmel a település gazdasági, társadalmi és infrastrukturális fejlődésére.

A téma választása nem véletlen: személyes kötődésem révén közvetlen tapasztalattal rendelkezem a magyar vidéki nagyközségek fejlődési dinamikájáról. Egy hasonló karakterű, dinamikusan fejlődő település közelében felnőve alkalmam nyílt megfigyelni, milyen jelentős szerepet játszanak a hazai és uniós fejlesztési programok a helyi gazdaság élénkítésében és az életminőség javításában. Ez az élmény inspirált arra, hogy a szakdolgozatomban Nyírpazony példáján keresztül tudományos igénnyel elemezzem a fejlesztési támogatások tényleges hatásait.

A téma aktualitását az adja, hogy Magyarországon a vidékfejlesztés a kormányzati politika egyik prioritása lett, különösen a periférikus térségek felzárkóztatására irányuló törekvések részeként. A vizsgálat hozzájárulhat annak megértéséhez, hogy a fejlesztési források milyen helyi tényezők mellett tudják a leghatékonyabban elősegíteni egy település fejlődését.

1.2 Kutatási kérdések és hipotézisek

A dolgozat fő kutatási kérdései az alábbiak:

- Hogyan járultak hozzá az európai uniós és a hazai fejlesztési programok Nyírpazony gazdasági, társadalmi és infrastrukturális fejlődéséhez 2010 után?
- Mely fejlesztési mechanizmusok bizonyultak a leghatékonyabbnak a helyi adottságok tükrében?
- Milyen típusú változások figyelhetők meg a település életében a fejlesztések eredményeképpen?
- Milyen kihívásokkal kellett szembenézni a fejlesztési programok megvalósítása során?

Hipotézisek:

- Feltételezhető, hogy a fejlesztési források érezhető javulást eredményeztek a gazdasági növekedés, a népességmegtartás és az életminőség területén.
- A helyi közösség aktív részvétele és az önkormányzat fejlesztéspolitikai szerepvállalása növelte a projektek eredményességét és fenntarthatóságát.

1.3 Alkalmazott módszertan és adatok

A dolgozat kvalitatív és kvantitatív kutatási módszereket egyaránt alkalmaz. A másodlagos adatok – tudományos publikációk, statisztikai adatsorok, kormányzati és önkormányzati dokumentumok – elemzése mellett primer kutatás is zajlott. Ennek keretében interjút készítettem Nyírpazony polgármesterével, valamint kérdőíves adatfelvételt végeztem a település lakossága körében. A módszertani sokszínűség lehetővé teszi a fejlesztési programok hatásainak többdimenziós megközelítését.

1.4 A dolgozat szerkezete

A dolgozat első része az elméleti keretet mutatja be, amely a regionális fejlesztés és a vidékfejlesztési politikák főbb irányzataira és mechanizmusaira összpontosít. Ezt követően részletesen ismertetem az Európai Unió és a magyar kormány fejlesztéspolitikai stratégiáit, különös tekintettel a 2014–2020 közötti időszak támogatási programjaira. A harmadik fejezet Nyírpazony települési jellemzőinek bemutatására fókuszál. A negyedik és ötödik fejezetek az uniós és hazai fejlesztési programok helyi hatásait elemzik. A hatodik fejezetben a fejlesztéspolitikai eszközök hatékonyságát értékelem, és azonosítom a felmerült kihívásokat. A dolgozatot következtetések és javaslatok zárják, amelyek a jövőbeli fejlesztéspolitikai tervezés számára kínálnak hasznos tanulságokat.

2. ELMÉLETI KERET

2.1. A regionális fejlesztés elméleti alapjai

A regionális fejlesztés elsődleges célja az egy adott nemzet vagy nemzetek közötti térségek közötti társadalmi és gazdasági különbségek csökkentése, valamint a területi egyenlőtlenségek mérséklésének elősegítése. A történelem során, amióta a társadalmi szerveződések a közös földrajzi elhelyezkedésből adódóan települések formájába rendeződnek, az államoknak szükségük volt eltérő fejlesztési stratégiákat megtervezni és eszközölni az eltérő szükségletekkel rendelkező országrészek, illetve települések esetében. A fejlesztéspolitika alapvetően abból indul ki, hogy a különböző térségek eltérő adottságokkal és lehetőségekkel rendelkeznek, így szükséges az állami és európai uniós beavatkozás, illetve annak hatékony és célszerű felhasználása ahhoz, hogy a hátrányos helyzetű régiók felzárkózhassanak. A regionális fejlődés egy adott földrajzi egység – például megye, nagyközség, falu vagy régió – gazdasági, társadalmi és infrastrukturális fejlődését jelenti. A fogalomhoz szorosan kapcsolódik a térbeli kiegyenlítődés, a versenyképesség növelése, valamint az életminőség javítása.

„A regionális fejlődés fogalma a földrajzi egységek – régiók, megyék, települések – gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődését jelöli. A fejlődés térbeli különbségei indokolják azokat a szakpolitikai beavatkozásokat, amelyek célja az elmaradottabb térségek felzárkóztatása” (Faragó–Lux, 2011, 77. o.).

Az egyetemes regionális fejlődés tudományának megközelítésére vonatkozó elméletek közül egyik kiemelendő a növekedési pólus elmélet, ami szerint a gazdasági növekedés egyes központi térségekből indul ki, majd onnan terjed tovább. Az elmélet szerint a gazdasági növekedés nem homogén módon terjed, szükség van gazdasági erőközpontokra, hogy a gazdasági fejlődés átfogóan ki tudjon terjedni. Az elmélet szerint ezek a gazdasági erőközpontok, vagy ahogy Perroux nevezi pólusok. olyan gazdasági egységek köré szerveződnek, amelyek innovatívak, technológiailag fejlettek, és domináns szerepet töltenek be egy adott régió gazdasági struktúrájába. Ezekben a gazdasági erőközpontokban elhelyezkedő motorágazatok jelentik a fejlődés húzóerejét, mivel multiplikátorhatással bírnak, amely azt jelenti, hogy fejlődésük a gazdaságba bevitt egységnyi beruházás összességében nagyobb egységnyi növekedést eredményez. (Perroux, 1955)

Ezek a húzóágazatok fejlesztéseik révén beszállítói láncokat generálnak, technológiai innovációkat vezetnek be, munkahelyeket teremtenek, és ösztönzik a térség más szektoraiban is a növekedést. Az elmélet szerint a növekedés terjedése különböző mechanizmusokon keresztül – például gazdasági kapcsolatok, munkaerőmozgás vagy infrastrukturális hálózatok révén – jut el a periférikusabb térségekbe.

A növekedési pólus elmélete elsősorban többnyire az iparilag fejlett régiókra vonatkozott, számos kutatás és fejlesztési stratégia alkalmazta vidéki és félperiférikus térségek vizsgálatára is, különösen a strukturális különbségek enyhítésének céljával. A modern fejlesztéspolitikák – így az Európai Unió kohéziós politikája is – gyakran ezt a logikát követik: az erőforrásokat és beruházásokat koncentráltan, jól kiválasztott térségekbe irányítják, hogy ezek később „fejlesztési gócpontként” húzzák magukkal a környezetüket.

"A növekedési pólusok olyan gazdasági térségek, ahol a fejlődés nem egyenletesen oszlik el, hanem bizonyos központokban koncentrálódik, amelyek képesek a környező területek gazdasági növekedését is előmozdítani." (Perroux, 1955, p. 309)

A pólus elmélettel kapcsolatos kritikai észrevételek azonban tárgyalják a megközelítés korlátait és potenciális negatív hatásait. Ilyenek lehetnek a perifériák elhanyagolása mely szerint a növekedési pólusok kialakítása során fennáll annak a veszélye, hogy a fejlesztések kizárólag ezekre a központokra összpontosulnak, miközben a perifériális területek továbbra is elmaradottak maradnak. Ez a területi egyenlőtlenségek növekedéséhez vezethet. Az erőforrások koncentrációjából adódóan a pólusokba irányuló beruházások és fejlesztések az erőforrások koncentrációját eredményezhetik, ami a kisebb települések és vidéki régiók további leszakadását okozhatja. Ezek a folyamatok növelhetik a gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségeket, mivel a növekedési pólusok és a perifériák közötti gazdasági különbségek növekedése társadalmi feszültségekhez, migrációhoz és a helyi közösségek meggyengüléséhez vezethet. Az elmélettel kapcsolatban, mint az gyakori a gazdaságtani elméletek terén, fenntarthatósági kérdések merülhetnek fel. A gyors urbanizáció és a gazdasági tevékenységek koncentrációja a pólusokban környezeti terhelést okozhat, ami hosszú távon fenntarthatósági problémákhoz vezethet.

Lengyel és Rechnitzer hangsúlyozzák, hogy a növekedési pólus elmélet alkalmazása során elengedhetetlen a kiegyensúlyozott területfejlesztési politika kialakítása, amely figyelembe veszi a

perifériális területek sajátosságait és szükségleteit is, ezzel elősegítve a harmonikus és fenntartható regionális fejlődést.

"Bár a növekedési pólus elmélet számos előnnyel járhat, fennáll a veszélye annak, hogy a fejlesztések csak a pólusokra koncentrálódnak, miközben a perifériák továbbra is elmaradottak maradnak." (Lengyel & Rehnitz, 2004, p. 185)

Hasonló megközelítést képvisel a központ–periféria modell is, amely szerint a gazdasági erőforrások a centrumtérsegekben koncentrálódnak, míg a perifériák leszakadnak. Ezért fejlesztéspolitikai beavatkozásokkal szükséges a kiegyenlítés elősegítése. A centrumtérsegek olyan térségként definiálható, ahol a gazdasági, társadalmi és infrastrukturális erőforrások nagy sűrűségben jelennek meg, míg a periféria ezekhez képest erőforráshiányos, gyakran alacsonyabb fejlettségi szinttel rendelkezik. A központ–periféria kapcsolat alapvetően aszimmetrikus: míg a központ elszívja a munkaerőt, a tőkét és az innovációt, a periféria kiszolgáltatott marad. Ezt az „elszívó hatást” (backwash effect) gyakran csak korlátozott mértékben ellensúlyozza a fejlődés pozitív, „terjedő hatása” (spread effect). Ebben az esetben a fejlesztéspolitikai beavatkozások képesek lehetnek a kiegyenlítő feltételek ellensúlyozására.

A modell fejlődési szakaszait Friedmann szerint négy fázis jellemzi. Az első szakasz az úgynevezett *polarizált növekedés*, amikor a fejlődés csak a centrumokra koncentrálódik. Második szakasz a *terjedés*, amikor a centrum fejlődése kisugárzik a környezetére. A harmadik szakasz az *integráció*, amelyben megerősödnek a kapcsolatok a centrum és periféria között. Legvégső negyedik szakasz a *teljes integráció*, amikor a területi különbségek kiegyenlítődnek.

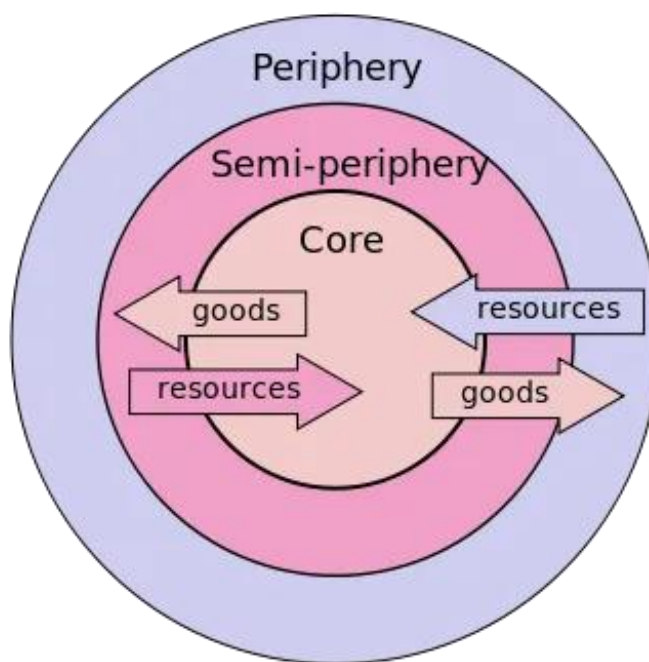
Ugyanakkor a szakirodalom rámutat arra is, hogy a területi egyenlőtlenségek a legtöbb esetben tartósak maradnak. Lengyel és Rehnitz (2004) szerint a modell egyik legfőbb kritikája, hogy a fejlesztéspolitikák gyakran nem képesek hatékonyan kezelni a perifériák tartós lemaradását, különösen akkor, ha a beavatkozások csak a centrumokra koncentrálódnak. A központ–periféria viszonyból adódó feszültségek társadalmi konfliktusokat, migrációs nyomást és térbeli leszakadást is eredményezhetnek.

Horváth Gyula kritikája meglátásom szerint a modellel kapcsolatban abból ered, hogy a centrumtérsegek adottságai sok esetben hajlamsok lehetnek arra, hogy meggátolják a perifériatérsegek stratégiai erősségeinek kiaknázását, mivel a centrumtérség adottságainak

kiszolgáltatására fejlődik a periféria térség. Ez azt jelenti, hogy a nagyobb, központi szerepet betöltő települések, Magyarország esetében leggyakrabban megyeszékhelyek vagy városok infrastruktúrájának fejlesztése megy végbe a centrumtérséghez kapcsolódó perifériatérség fejlesztésekor, ezáltal a potenciális fejlesztési pontok háttérbe szorulhatnak. (Horváth, 2001, p. 50)

"A központ–periféria modell kritikája, hogy gyakran figyelmen kívül hagyja a perifériák belső potenciálját és fejlődési lehetőségeit." (Horváth, 2001, p. 50)

1. Ábra: A tőke áramlás a központ-periféria modellben



Forrás: [medium.com](https://medium.com/@medium.com), 2025

A regionális fejlődést leíró elméletek új hullámát képviseli az új gazdaságföldrajz (angolul: New Economic Geography, angol rövidítés NEG) Az elmélet megalkotójának célja az volt, hogy mikroszintű közgazdasági modellekkel magyarázza a térbeli koncentrációk és gazdasági egyenlőtlenségek kialakulását. Elmélete forradalmasította a regionális gazdaságtan szemléletét azzal, hogy beemelte az endogén tényezőket. Az endogén tényezők olyan belső erőforrások és adottságok, amelyek egy adott térség sajátosságaiból fakadnak, és önerőjű fejlődést tesznek lehetővé. Ezek nem külső, „hozzáadott” (exogén) hatások, hanem helyi potenciálon alapuló tényezők. Mint például lehet a tőkepotenciál azaz a meglévő termelőkapacitások, helyi vagyon vagy lehet a munkaerő adottságai a lakosság képzettsége, szakértelme, elérhetősége, valamint a helyi adottságokból származó szakértelem. Infrastruktúra, a közlekedési, kommunikációs és egyéb közszolgáltatási háttér. Lehet a földrajzi helyzet, közelség más gazdasági központokhoz vagy határmentiség. Környezeti állapot, természeti értékek, tiszta környezet, ökológiai potenciál. Fontosabb endogén faktor lehet a piaci kapcsolatok mérete kereslet, helyi és külső gazdasági kapcsolatrendszer. Kutatásunk szempontjából kevésbé jelentős szocio-kulturális adottságok, mint a hagyományok, közösségi értékek, lokális identitás. Valamint fontos faktor az intézményi és döntéshozói rendszer, azaz helyi kormányzás minősége, részvételi lehetőségek. Ezek a tényezők tehát nem csak gazdasági, hanem társadalmi, kulturális és környezeti jellegűek is, és együtt alkotják a térség „területi tőkéjét”. (Bodnár, 2013)

Az új gazdaságföldrajzi megközelítés elmélet legismertebb modellje a „core–periphery” elmélet, amely szerint a gazdasági aktivitás a magterületeken (core) koncentrálódik, míg a perifériák (periphery) lemaradnak. A magterületek vonzzák a vállalatokat, mivel ott magasabb a kereslet, alacsonyabbak a szállítási költségek, és nagyobb a profit lehetősége. Ez a koncentráció önmagát erősítő dinamikát indít el: több vállalat, amely több munkahelyet biztosít, amely magasabb béreket eredményez, amely nagyobb keresletet hoz így újabb vállalatok megjelenésének adhat alapot. A perifériák ezzel szemben erőforráshiányosak, kevésbé vonzóak a vállalkozások és a munkaerő számára, így a fejlődés irányába mutató folyamatok gyakran elmaradnak. Ez a modell jól magyarázza, miért alakulnak ki nagy gazdasági központok, és hogyan nőhetnek a regionális különbségek a globalizáció és piaci liberalizáció hatására.

Az elméletének jelentőségét az adja, hogy integrálja a nemzetközi kereskedelmi elméleteket a térbeli fejlődés logikájába, és hangsúlyozza, hogy a gazdasági koncentráció mögött racionális vállalati döntések húzódnak meg. Ugyanakkor az elméletet számos kritika is érte: a túlzottan absztrakt modellezés, a földrajzi különbségek alulkezelése és a társadalmi tényezők figyelmen kívül hagyása miatt. (Krugman, 1991)

A fejlesztéspolitikai megközelítések között megkülönböztethető a top-down (felülről lefelé) és a bottom-up (alulról felfelé) irány.

A top-down szemlélet esetében a fejlesztési célok és forráselosztás központi szinten dőlnek el, a megvalósítás pedig a hierarchia alsóbb szintjein történik. Ez a megközelítés különösen elterjedt az állami és uniós programok esetében, ahol a cél a gyors, jól koordinált és átfogó hatás elérése. A top-down modell előnye, hogy könnyen tervezhető, egységes irányelveken alapul, és alkalmas nagy volumenű, országos jelentőségű fejlesztések lebonyolítására. Ugyanakkor jelentős hátránya, hogy a helyi sajátosságokat gyakran figyelmen kívül hagyja, és a végrehajtás során a közösségi részvétel formális, passzív marad. Ennek következménye lehet, hogy a beavatkozások hatása nem fenntartható vagy helyben nem támogatott.

Ezzel szemben a bottom-up logika alapja, hogy a fejlesztési kezdeményezések a helyi közösségek és szereplők részvételével alakulnak ki. A központi szint itt inkább támogató, facilitáló szerepet tölt be, teret engedve a helyi tudásnak és tapasztalatnak. Ez a megközelítés nagyobb társadalmi beágyazottságot és lokális innovációt eredményez, emellett hozzájárul a közösségi kohézió és identitás megerősítéséhez is. Hátránya viszont, hogy időigényes, és eredményessége nagyban függ a helyi erőforrásoktól és intézményi kapacitásoktól.

A LEADER program például az utóbbi elv mentén működik, helyi akciócsoportok közreműködésével, a helyi társadalmi tőkére alapozva. A gyakorlatban ezek a megközelítések gyakran kombinálódnak (Finta – Horeczki, 2023).

A regionális fejlettség mérésére különböző indikátorokat alkalmaznak, például GDP/fő, foglalkoztatottsági ráta, infrastruktúra kiépítettsége, illetve humán tőkéhez kapcsolódó mutatók. A komplex értékeléshez többdimenziós módszerek szükségesek. Az utóbbi évtizedekben egyre fontosabbá vált a fenntarthatóság szempontja is, amely a környezeti, gazdasági és társadalmi dimenziókat egyszerre veszi figyelembe a fejlesztések megtervezésekor és megvalósításakor.

Összegzésként elmondható, hogy a regionális fejlődést meghatározó tényezők és elméleti megközelítések sokrétűek, de egyaránt hangsúlyozzák a térségi különbségek mérséklésének szükségességét, az intézményi beavatkozások szerepét, valamint a helyi erőforrások mozgósításának fontosságát.

2. Ábra: A top-down és bottom-up elv Krugman alapján

**Top-down modell
(felülről lefelé)**

Központi kormányzat



Regionális szervek



Helyi szereplők

**Bottom-up modell
(alulról felfelé)**



Helyi közösségek

Regionális partnerségek



Nemzeti szintű irányítás

Forrás Finta-Horeczki, saját szerkesztés 2025

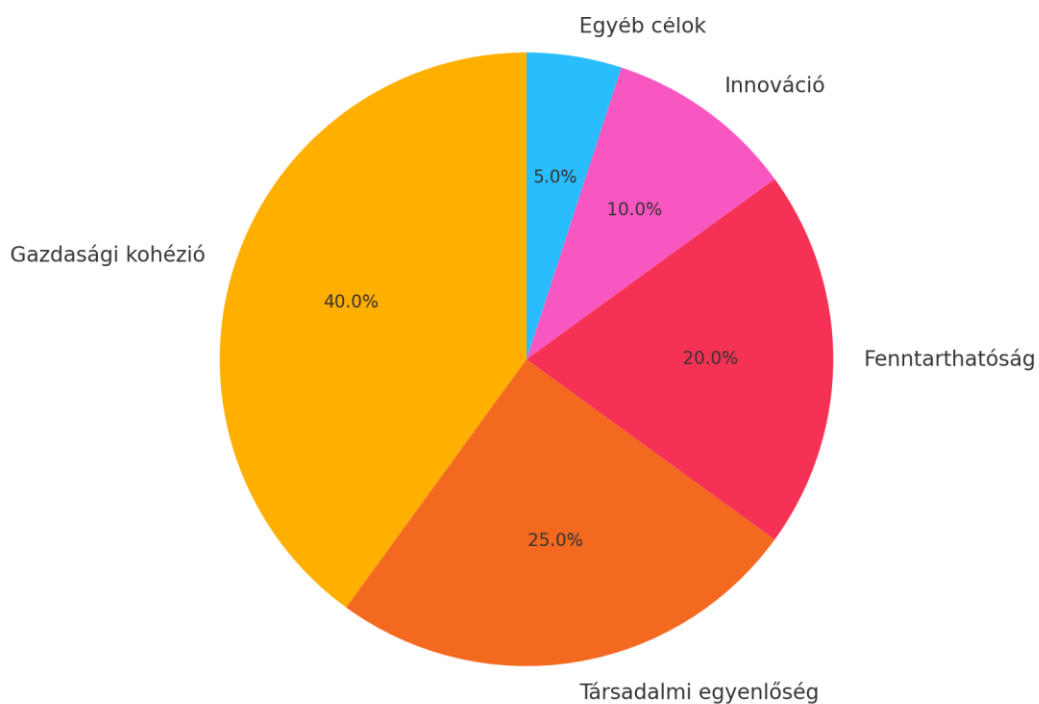
2.2. Az Európai Unió fejlesztési politikái és céljai

Az Európai Unió fejlesztéspolitikájának legfontosabb célja az egyes tagállamok és régiók közötti gazdasági, társadalmi és területi különbségek mérséklése a régiók környezeti fenntarthatóság szempontjából való fejlesztése. A kohéziós politika kulcsfontosságú eszköz ennek elérésére, ami strukturális alapokon keresztül igyekszik forrásokat biztosítani a tagállamok számára. Az Európai Unió fejlesztéspolitikája az integráció egyik alappillére. A fejlesztéspolitika középpontja nem csak a belső uniós célok nevezetesen, mint a regionális kiegyenlítés és gazdasági konvergencia állnak, hanem az egész világot érintő, globális célokhoz való hozzájárulás is, amelyet az ENSZ Agenda 2030 keretében fogalmaztak meg. Az Európai Unió - mint a világ egyik legnagyobb donorállama, amely azt jelenti, hogy egy olyan nemzetközi szervezet, amely hivatalos fejlesztési támogatásokat nyújt az arra jogosultsággal rendelkező recipienseknek. (Debisso, 2018; Malte Frederik Hergaden, 2024).

A fejlesztéspolitika elméleti alapját a strukturális gazdasági különbségek mérséklésének igénye adja, amely a funkcionális térségek közötti újraelosztási mechanizmusokkal kívánja biztosítani az Európai Unió egészének versenyképességét. Ennek alapelveit az Európai Unióról szóló szerződés 21. cikke, valamint az Európai Unió működéséről szóló szerződés 208–211. cikkei rögzítik. Ezek értelmében a fejlesztési együttműködés célja a szegénység csökkentése és hosszú távon annak felszámolása, a fenntartható gazdasági növekedés ösztönzése, valamint a társadalmi befogadás és esélyegyenlőség megteremtése. Az EU fejlesztéspolitikája kettős célrendszert követ: egyrészt belső kohéziós politikáján keresztül csökkenti a régiók közötti fejlettségbeli különbségeket, másrészt külső fejlesztéspolitikáján keresztül támogatja a fejlődő országokat. Ez utóbbi morális és stratégiai megfontolásokból is fakad, hiszen a globális kihívások – mint a migráció, klímaváltozás vagy a nemzetközi biztonság – csak megfelelő fejlesztéspolitikával kezelhetők. A fejlesztéspolitika így szorosan kapcsolódik az EU külpolitikájához, identitásának és globális pozíciójának megerősítéséhez. (Debisso, 2018) Az Európai Unió fejlesztéspolitikájának célrendszere és jogalapja részletesen meghatározásra kerül az EUSZ 21. cikk (1) bekezdése, valamint az EUMSZ 208–211. cikkei alapján, amelyeket az EU hivatalos tájékoztató anyagai foglalnak össze (EUMSZ, 208. cikk).

Az elméleti megfontolásokat gyakorlati programok formájában ültetik át a gyakorlatba, amelyek közül kiemelkednek a vidékfejlesztési és kohéziós programok. E konkrét fejlesztési eszközökkel és programokkal a dolgozat későbbi része, különösen a 4. fejezet fog részletesen foglalkozni.

3. Ábra: Az Európai Unió 2021–2027-es fejlesztési alapjainak arányos megoszlása



Forrás: saját szerkesztés, Európai Parlament, 2025

2.3. A magyar kormány regionális fejlesztési stratégiái

A magyar regionális fejlesztéspolitika története a rendszerváltozással és az európai uniós csatlakozással párhuzamosan formálódott. A politikai és gazdasági struktúrák átalakulása a kilencvenes évektől kezdődően szükségessé tette a területi különbségek mérséklésére és a versenyképesség javítására irányuló fejlesztési politika kialakítását. A fejlesztéspolitika fő célja azóta is az ország térségei közötti gazdasági, társadalmi és infrastrukturális különbségek csökkentése, valamint a fenntartható területi fejlődés elősegítése (Simó, 2019).

Az jóléti államok területfejlesztési fókuszát először a 20. század második felétől kezd aktívan szakítani a korábban trendként elterjedt megközelítéssel, ami szerint a regionális gazdasági fejlesztés tekintetében a közintézmények ne csak szabályozói szereppel, de rendszerintegrátorrá váljanak. A rendszerváltás után Magyarország megkezdte gazdasági integrációját a Nyugat-Európa országaiba, amely lehetőséget teremtett, hogy a 90-es évektől kezdve Magyarország is ezen területfejlesztési trendek mentén kezdje meg a periféria térségek fejlesztését.

A magyar fejlesztéspolitika rendszerváltás utáni története három fő korszakra osztható. Az első, 1990 és 2003 közötti szakasz a decentralizációs törekvések időszaka volt, amelyben kialakultak az alapvető intézményi keretek – például a regionális fejlesztési ügynökségek –, valamint megjelentek a térségi szemléletű fejlesztési törekvések (Pálné, 2013; idézi: Simó, 2019). Ezek az ügynökségek kezdetben viszonylag autonóm módon működtek, Halkier és Danson-féle definíciója (1997) szerint, ezek olyan regionálisan beágyazott közfinanszírozású szervezetek, amelyek független szereplőként a központi és a helyi kormányzati rendszer támogatásával, de attól függetlenül támogatja a gazdasági fejlődést. A kritériumokat a későbbiekben jellemzőkkel egészítették ki. Ezen jellemzők azt taglalták, hogy a regionális fejlesztési ügynökségek „szoft” szakpolitikai eszközökkel támogatják a régiós endogén vállalkozásokat és ezen felül integrált megközelítéssel, eszköztárral végzik feladataikat. (Danson, Halkier, Damborg 1998) Fontos itt megjegyezni, hogy bár a törekvés szándéka az alulról épülő gazdaságfejlesztés-politikára elkezdődött ebben a korszakban a források elosztása, azok felügyelése és a döntéshozatal a központi kormányzat hatáskörébe tartozott. Ez a területfejlesztési megközelítés jellemzően a korábbi korszak aktuális gazdaságpolitikai elképzelésével szemben, amely az ipari-gazdasági paradigma dimenziójában

képzelte el a gazdasági versenyképesség növelését és a magáncégekbe való befektetésen keresztül próbálta elérni (Halkier, 2012).

A 2004-es uniós csatlakozás után a második időszak kezdődött, amelyet a forrásokhoz való hozzáférés intézményi kereteinek megerősítése, a programalapú tervezés elterjedése és a strukturális alapok fogadására való felkészülés jellemzett. Ebben a környezetben a tudáshoz való hozzáférés, a humántőke fejlesztése és a gazdasági láncokba való becsatlakozás vált elsődleges szemponttá, hiszen ahogyan változnak a gazdasági struktúrák és termelési folyamatok, úgy válik egyre inkább fontossá az új tudásalapú gazdaság erőteljesebb támogatása. Ehhez kapcsolódó fogalom a témában a *territorial knowledge dynamics* (területi tudásdinamika), amely egy olyan elméleti és gyakorlati elképzelés, amely a tudás létrehozásának majd annak terjedésének és alkalmazásának térbeli szempontjait vizsgálja. Lényege, hogy a tudás nem homogén módon oszlik el a térben, hanem sajátos lokális és regionális folyamatok révén jön létre és alakul, elősegítve egyes területek versenyképességét és innovációs képességét. Ez a koncepció különösen fontos a regionális fejlődés és területfejlesztés szempontjából. (Halkier, 2012) Simó Balázs írásai szerint az regionális fejlesztési ügynökségek mozgásterének csökkenésében szerepet játszhatott az olyan programok, mint az Európa 2020, mivel az egy sokkal centralizáltabb, politikai, gazdasági és fenntarthatósági szempontból felügyelhetőbb stratégiai terv volt, amely szembe megy a korábbi a területi problémák és megoldások sajátosságát figyelembe vevő irányzattal, amely ezt az időszakot jellemezte. (Simó, 2019).

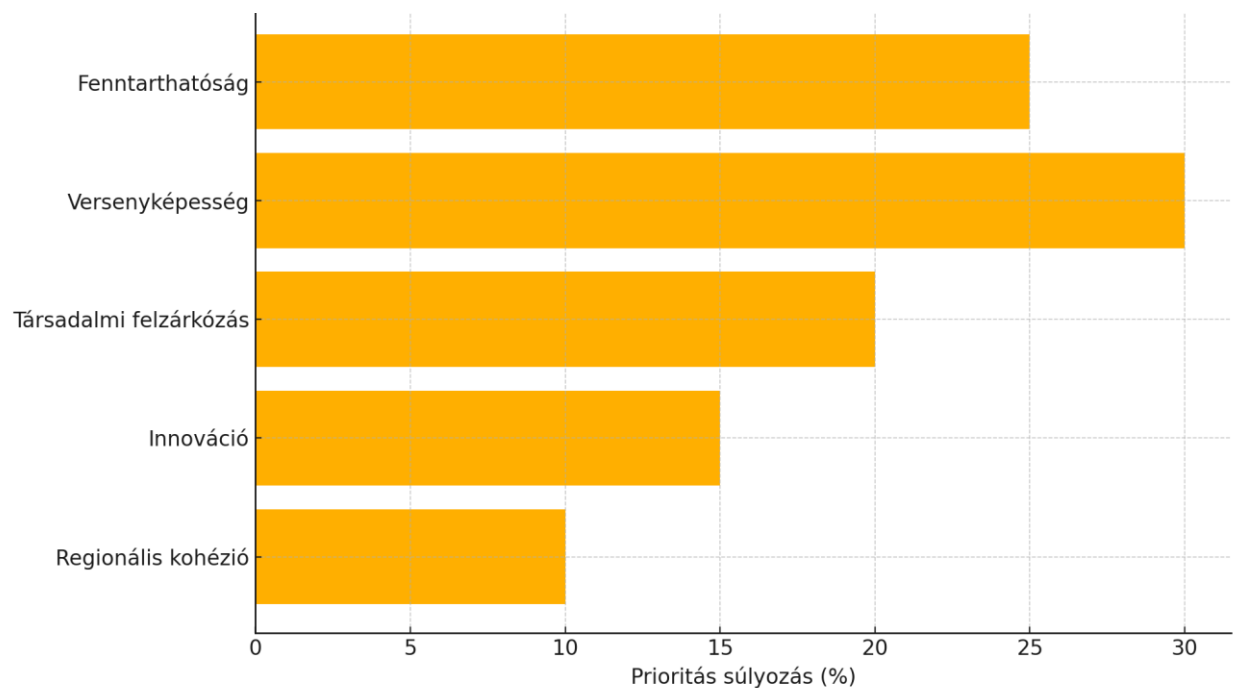
A decentralizált végrehajtási struktúra azonban fokozatosan meggyengült, ennek valószínű, a szakemberek által megfogalmazott oka a 2008-as gazdasági válsághoz kapcsolódik és a 2010-es évektől kezdődően egyre erőteljesebb centralizáció ment végbe. Ennek oka abból eredeztethető, hogy a korábbi elképzelés, mi szerint a regionális fejlesztési ügynökségek csak a tervezési és finanszírozási szerepet töltöttek be a periférikus térségek fejlesztésében, a kevésbé fejlett régiókban nem volt elegendő és szükségessé vált, az úgynevezett after-care, azaz utógondozás, mivel a területen történő újbóli befektetések nem voltak biztosak. Ennek eredményeként 2016-ra az Regionális Fejlesztési Ügynökségek megszűntek és a központosítás vált Magyarországon trenddé. (Simó, 2019)

A jelenlegi fejlesztési időszak (2021–2027) már egy teljesen központosított rendszerben zajlik. Az új kohéziós politikai keretek között a programozás, végrehajtás és monitoring szinte

teljes egészében kormányzati szinten történik (Nyikos, 2024). A fejlesztéspolitika célrendszere azonban továbbra is figyelembe veszi az EU stratégiai prioritásait, különösen a zöld átállást, a digitalizációt, a társadalmi szerepvállalást és a regionális együttműködést.

További hazai stratégiai dokumentum a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 (MNTFS2030), amely a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok – különösen a roma közösségek – felzárkózását célozza meg, különféle beavatkozási területeken (oktatás, foglalkoztatás, lakhatás, egészségügy) keresztül. A stratégia komplex megközelítést alkalmaz, és külön figyelmet fordít a társadalmi kohézió erősítésére, valamint a területi különbségek csökkentésére (EMMI, 2021). Ahogy a program nevéből is következik, ez a program a centralizált, államilag felügyelt stratégiai terv elképzelését viszi tovább.

4. Ábra: A GINOP, TOP és VEKOP programok forráskereteinek összehasonlítása a 2021–2027-es időszakban



Forrás: saját szerkesztés, Nyikos, 2024 alapján

2.4. A fejlesztési programok hatékonyságának értékelési módszerei

A fejlesztéspolitika hatékonyságát nehéz egyértelműen értékelni. Egyes programok sikeresen hozzájárultak a régiók fejlődéséhez és a foglalkoztatás bővítéséhez, míg más esetekben a központosított rendszer túlbürokratizáltsága és a források nem hatékony felhasználása jelentett problémát. A LEADER program példája mutatja, hogy a helyi szereplők bevonása és a bottom-up megközelítés erősítheti a helyi közösségek kapacitáit és előmozdíthatja a valóban helyi igényekre reagáló fejlesztéseket (Veselicz et al., 2025). Azonban a periféria térségek fejlesztéspolitikai beavatkozások sikerességének mérése és elemzése nem elhanyagolható az erőforrások hatékony és átlátható felhasználásának biztosítása érdekében. Különböző értékelési folyamatok segítségével, hogy objektív visszajelzést nyújtson a beavatkozások társadalmi, gazdasági és környezeti hatásairól, valamint elősegítse a jövőbeli programok tervezésének és megvalósításának javítását. Ezen fejlesztési programok kiértékeléséhez olyan szisztematikus és objektív folyamatra van szükség, amely során egy adott program vagy projekt eredményeit és azok hatásait vizsgálják. Fő célja a döntéshozatal támogatása, a felelősségre vonhatóság biztosítása, valamint a tanulás és fejlődés elősegítése (European Commission, 2013). Az értékelési módszerek különböző típusokba sorolhatók az értékelés időzítése alapján, mint előzetes értékelés (ex ante), folyamatközi értékelés (mid-term), utólagos értékelés (ex post) (Kusek & Rist, 2004). Az értékelési módszerek típusai az értékelés módszertana alapján lehet kvantitatív módszerekkel végzett értékelés, amely statisztikai elemzések, indikátorok, kontrollcsoportos vizsgálatok módszereit foglalja össze, vagy pedig kvalitatív módszerek, amelyek interjúkkal, fókuszcsoportokkal, esettanulmányokkal dolgozik. Vegyes módszerek (mixed methods) nevezzük, a fenti két megközelítés kombinációját. A gyakorlati alkalmazás során figyelembe kell venni a program sajátosságait, a rendelkezésre álló erőforrásokat, és az érintettek bevonását. Simó Balázs (2019) rámutat, hogy a regionális szinten működő intézményeknek rugalmas, adaptív értékelési rendszerekre van szükségük, amelyek érzékenyek a helyi kontextusra. (Simó, 2019)

Összegzésként elmondható, hogy a magyar regionális fejlesztési politika egy folyamatosan változó és alkalmazkodó rendszer, amelynek jövője azon múlik, mennyire képes a helyi közösségek valós szükségleteit figyelembe venni, és egyensúlyt teremteni a központi irányítás hatékonysága és a helyi autonómia között.

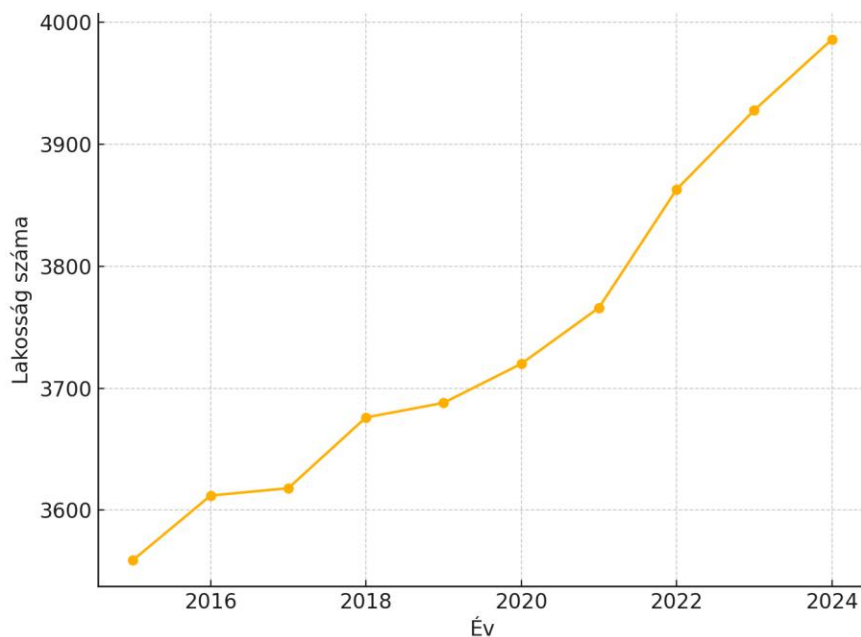
3. NYÍRPAZONY TELEPÜLÉS BEMUTATÁS

Nyírpazony nagyközség a Közép-Nyírségben, Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye északi részén helyezkedik el, mindössze 6 km-re Nyíregyházától. A település története a 13. századig nyúlik vissza, a korabeli források Pazony néven említik. 2010 óta a települést Dubay László vezeti, aki független polgármesterként immár negyedik ciklusát tölti (Nyírpazony Önkormányzata, 2025), korábban 2002-től önkormányzati képviselőként volt tagja a képviselő testületnek. A polgármesterrel együtt 6 tagú képviselő testületen kívül a település gazdasági életének legfőbb mozgatóeleme a Nyírpazony Településüzemeltetési Kft, amelyet 2012-ben hozott létre Nyírpazony Nagyközség Önkormányzata. A nagyközségben található önkormányzat által fenntartott oktatási intézmények a Picur-Lak Bölcsőde és az Aranyalma Óvoda, amely kiegészül a Családi napközi intézményével. A településen található általános iskola a Színi Károly Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola, amely jelenleg a Nyíregyházi Tankerület fenntartásában üzemel, azonban az oktatási intézmény a kéttannyelvű minősítését 2011-ben szerezte meg, még az önkormányzat kezdeményezésre. Az iskola létszáma jelenleg maximális kapacitáson működik, évről évre folyamatosan próbálja az intézmény vezetése követni a növekedés ütemét. A nagyközségben egészségügyi ellátást tart fent az önkormányzat gyermekorvosi rendelő és orvosi rendelő formájában, védőnői szolgálattal kiegészülve. A községben faluház és könyvtár üzemel szintén önkormányzati fenntartásban, valamint civil szervezet formájában található Nyírpazonyi Nők Klubja, Nyírpazonyi Polgárőr Egyesület, valamint Kabalási Polgárőr Egyesület, Nyírpazonyi Sportegyesület, valamint népdalének kör és Nyugdíjas Kör, amely működését az önkormányzat támogatja. A településen található Görögkatolikus Egyházközség, Református Egyházközség és Hetednapi Adventista Egyház. (Nyírpazony HEP, 2024)

3.1. Földrajzi, demográfiai és gazdasági jellemzők

Nyírpazony összesen 15,05 km² területű, és 2024. január 1-jei adatok alapján 3986 fő állandó lakossal rendelkezik (KSH, 2025). A település népsűrűsége 264,85 fő/km². Az elmúlt évek népességi adatai alapján egyenletes növekedés figyelhető meg: 2017-ben 3464 fő, 2018-ban 3494 fő, 2019-ben 3517 fő, 2020-ban pedig 3539 fő élt a községben. A növekedés fő mozgatórugója a pozitív vándorlási egyenleg, amelyet a természetes szaporulat is kismértékben kiegészít.

5. Ábra: Nyírpazony népessénövekedése (2014-2024)



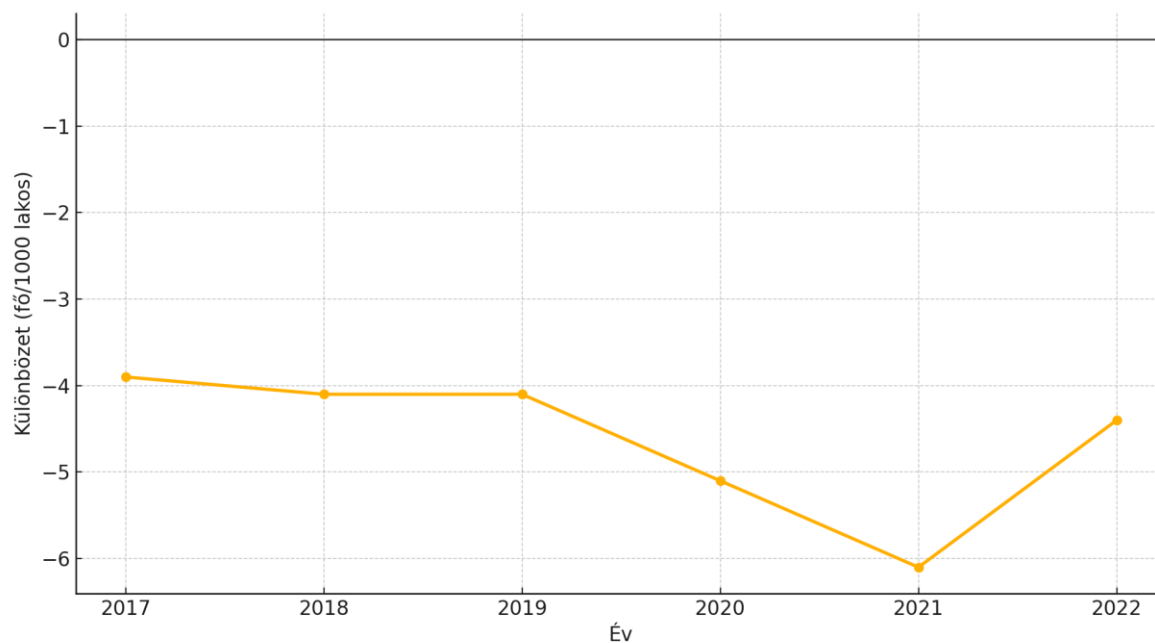
1. Forrás: saját szerkesztés, KSH, 2025

A település beépítettsége teljes, jelenleg 1347 lakóépület található, amelyek 68 utcában helyezkednek el. Az utcák száma évről évre növekszik, az új házáépítések pedig szoros összefüggést

mutatnak az állami otthonteremtési támogatásokkal, valamint a megyeszékhelyhez képest kedvezőbb telek- és ingatlanárakkal.

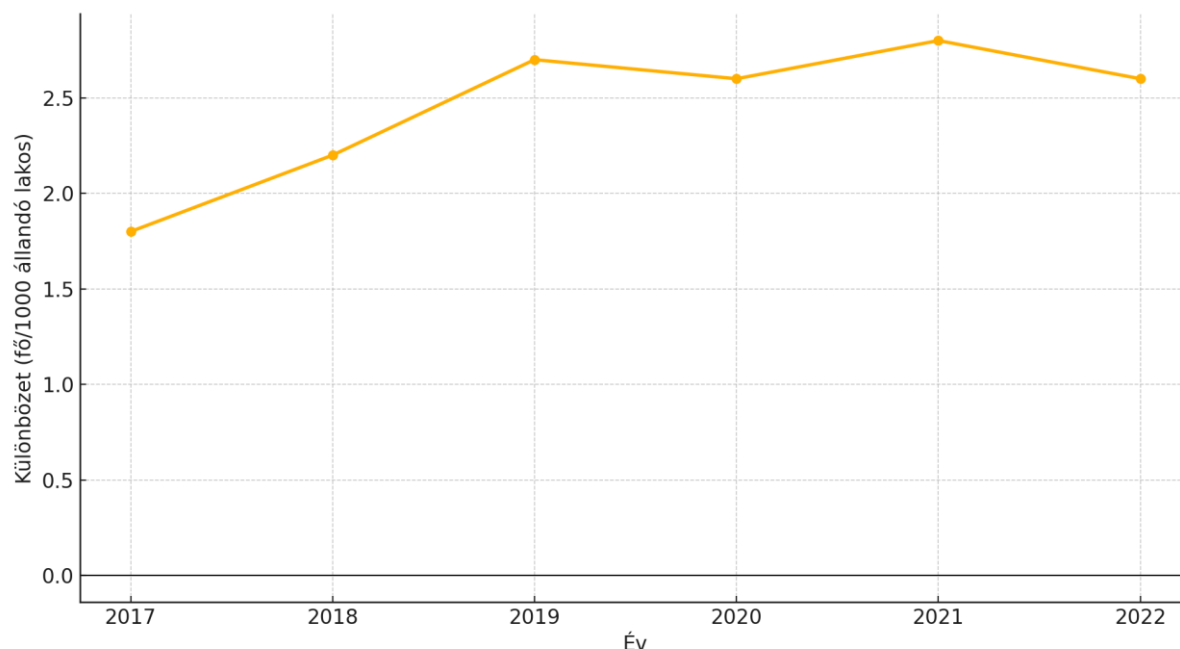
A Helyi Esélyegyenlőségi Program 2024. évi felülvizsgálata szerint Nyírpazony lakossága 1990-ben 2690 fő volt, amely 2024-re megközelítőleg 1300 fővel, vagyis több mint 48%-kal emelkedett. (Nyírpazony Önkormányzata, 2024) A növekedés főként 2000 után vált intenzívvé. A természetes szaporulat éves szinten jellemzően nem haladja meg a 10 főt, tehát a növekedés 79%-a betelepülésekből ered. A természetes szaporodás a Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP) adatai alapján a növekedésben marginálisnak tekinthető, amely összhangban áll az országos demográfiai adatokkal. (Nyírpazony Önkormányzata, 2024)

6. Ábra: Az élve születések és halálozások különbözetének 1000 lakosra vetített aránya Nyírpazonyban



Forrás: saját szerkesztés, Nyírpazony HEP, 2024

7. Ábra: Az állandó oda- és elvándorlások különbségének 1000 állandó lakosra vetített különbszete Nyírpazonyban



Forrás: saját szerkesztés, Nyírpazony HEP, 2024

A népesség növekedése különösen a Kabalási városrészben érzékelhető, ahol számos új lakóépület épült, és intenzív infrastruktúra-fejlesztés zajlik. Du László polgármester szerint a község hamarosan eléri a jelenlegi infrastrukturális kapacitás határait. Az önkormányzat által fenntartott oktatási intézmények teljes kihasználtsággal működnek; egyes tanévekben a bölcsődei várólisták alapján egy új csoport is indítható lett volna.

A település közműhálózata az 1980-as évekre nyúlik vissza: 1981-ben épült ki a vezetékes ivóvízhálózat, 2003-ban a szennyvízcsatorna-hálózat, amelyhez a háztartások 95%-a csatlakozott (HEP, 2024). A fejlesztések részben pályázati forrásból valósultak meg. A község már 1926 óta rendelkezik villamos energiával, 1995-től gázhálózatra is csatlakozhattak a lakók. A

telekommunikációs ellátottság közel teljes körű, a vezetékes telefon- és kábeltévé-hálózatot a háztartások 99%-a igénybe veszi. A település úthálózata 100%-ban szilárd burkolatú.

Nyírpazony infrastruktúrája fejlett, a község rendezettsége, tisztasága és a közterületek állapota kedvező. A lakosság megélhetését főként helyi ipari és kereskedelmi vállalkozások, valamint mezőgazdasági tevékenységek biztosítják. A vállalkozások száma folyamatosan emelkedik, amely a település gazdasági dinamizmusát is tükrözi. 2012-ben jött létre a Nyírpazony Településüzemeltetési Kft., amely az önkormányzati intézmények üzemeltetéséért, karbantartásáért és a közösségi terek fejlesztéséért felel.

A lakosság korcsoportos összetételének vizsgálata alapján megállapítható, hogy a 14 év alatti népesség aránya a településen közelíti az országos átlagot, míg a 60 év felettiek aránya szintén nem tér el számottevően a hazai átlagtól. Ez arra enged következtetni, hogy Nyírpazony esetében nem beszélhetünk markáns elöregedési folyamatról. Bár az elöregedés országos szinten megfigyelhető demográfiai tendencia, a helyi adatok azt mutatják, hogy ez a folyamat Nyírpazont csak mérsékelten érinti.

A foglalkoztatottsági viszonyok tekintetében Nyírpazony kedvező helyzetben van: a település nem sorolható a hátrányos helyzetű községek közé, mivel a munkanélküliségi ráta az országos átlagnál alacsonyabb. A 2019 és 2024 közötti időszakban megvalósított gazdasági program eredményeként jelentős előrelépés történt a munkanélküliek elsődleges munkaerőpiacon történő elhelyezkedése terén. Napjainkban elmondható, hogy a munkaképes, dolgozni szándékozó személyek számára reális lehetőség a foglalkoztatás piaci formája. Ennek következményeként azonban egyre nehezebb a közfoglalkoztatási programokban a létszámfeltöltés biztosítása. Jelenleg elsősorban hosszabb távú közfoglalkoztatási konstrukciókban vesz részt a település, ahol az érintettek többsége helyi önkormányzati intézményekben dolgozik. Ezáltal a településfenntartási feladatok ellátásához csak korlátozott emberi erőforrás áll rendelkezésre.

Az elmúlt önkormányzati ciklusban a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosultak száma – a közfoglalkoztatás kínálta lehetőségek függvényében – időszakosan jelentős mértékben csökkent. Ugyanakkor a lakhatási és egyéb települési szintű szociális támogatásra jogosultak számában, a települési támogatások rendszerének bevezetése ellenére, nem történt érdemi változás (Nyírpazony Nagyközség Önkormányzata, 2024)

4. A MAGYAR ÉS UNIÓS FEJLESZTÉSI PROGRAMOK ÁTTEKINTÉSE

4.1. Az Európai Unió fejlesztési forrásai és programjai (pl. EFRE, ESFA, LEADER)

Az Európai Unió (EU) kohéziós politikája a különböző programozási időszakban az Unió fő beruházási stratégiája a gazdasági, társadalmi és területi kohézió megerősítésére. Célja a tagállamok és régiók közötti fejlettségi különbségek csökkentése, különös figyelemmel a vidéki periféria, ipari átalakulásban lévő vagy demográfiai hátrányokkal küzdő térségekre. A politika történetileg az egyenlőtlenségek kezelésére jött létre, és az ERFA 1975-ben és a Kohéziós Alap 1994-ben történt létrehozásával fejlődött. A gazdasági, társadalmi és területi kohézió szorosan összefügg, és a politika célja az Egységes Piac kiegészítése, biztosítva, hogy minden régió részesüljön a jólétből. (Európai Parlament, 2024) A 2021–2027-es időszakra öt fő szakpolitikai célkitűzést, azaz angolul Project Objective-t (PO) határoztak meg (EUR-Lex, 2024):

- PO1: Versenyképesebb és intelligensebb Európa.
- PO2: Zöldebb, alacsony szén-dioxid-kibocsátású és reziliens Európa.
- PO3: Jobban összekapcsolt Európa.
- PO4: Szociálisabb és befogadóbb Európa.
- PO5: Polgárokhoz közelebb álló Európa.

Ezek irányítják a fő alapok, mint az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), az Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+), a Kohéziós Alap (KA) beruházásait. Ezeket, valamint más alapokat a Közös Rendelkezésekről szóló Rendelet (CPR) fogja keretbe (Európai Bizottság, 2024). Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) szintén kulcsfontosságú, különösen a LEADER finanszírozásában. Az ERFA a regionális gazdaságra, infrastruktúrára, innovációra és KKV-kra összpontosít. Az ESZA+ az emberekbe, foglalkoztatásba, oktatásba és társadalmi befogadásba fektet. A KA környezetvédelmi és közlekedési hálózati beruházásokat támogat. Az EMVA a vidékfejlesztésre és a LEADER-re koncentrál. (EUR-Lex, 2024)

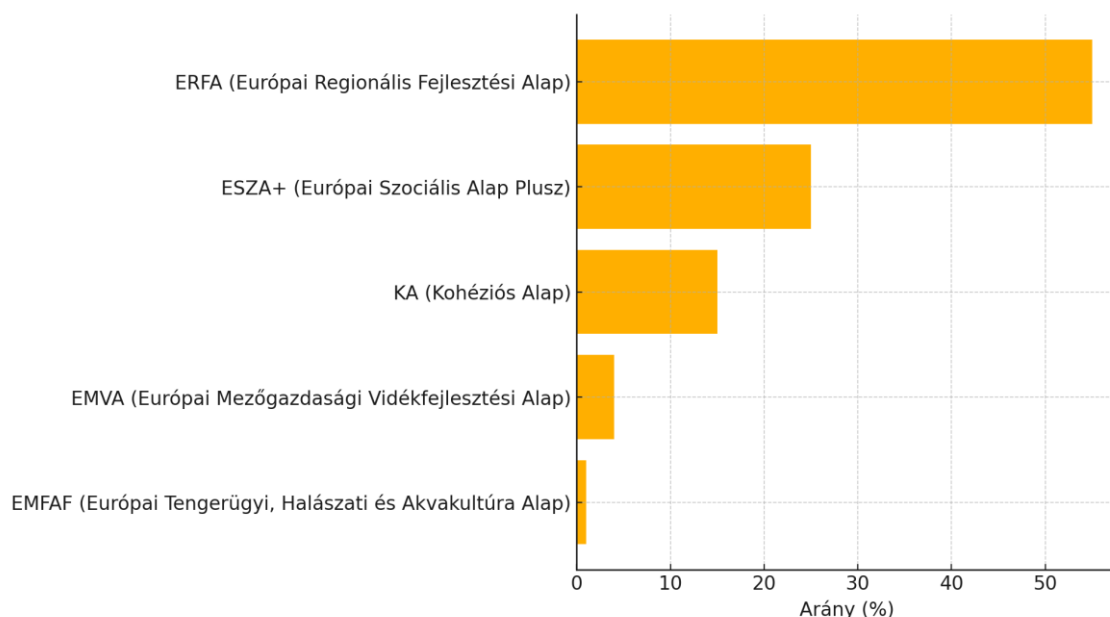
Az ERFA célja a régiók közötti fejlettségi különbségek csökkentése és a gazdasági, társadalmi, területi kohézió erősítése. Fő céljai a „Beruházás a növekedésbe és a foglalkoztatásba” és az „Európai területi együttműködés” (Interreg). (Európai Parlament, 2024)

Az ERFA támogatásai az öt PO-hoz igazodnak, de a tematikus koncentráció révén kiemelten a PO1 (Intelligensebb Európa) és PO2 (Zöldebb Európa) célokra fókuszálnak. Minden régió ERFA-forrásainak legalább 30%-át a PO2-re kell fordítani, a fejlettebb régióknak pedig a PO1 és PO2 célokra kell koncentrálniuk forrásaik jelentős részét. (Európai Parlament, 2024)

Támogatott területek közé tartozik az infrastruktúra fejlesztés, mint közlekedési, energetikai, környezetvédelmi, szociális, kulturális, turisztikai, digitális fejlesztés. (EUR-Lex, 2021)

Támogatott terület még a vállalkozások fejlesztése, a KKV-k versenyképessége, termelő beruházások, digitalizáció, munkahelyteremtés. A STEP, - angolul Strategic Technologies for Europe Platform - platform révén nagyobb vállalkozások kritikus technológiai beruházásai is támogathatók, továbbá K+F és alkalmazott kutatás, technológiaátadás, innovációs klaszterek. Fontos terület a digitalizáció. Az összekapcsoltság, digitális készségek, közszolgáltatások fejlesztése, valamint a vállalati kihívások segítése. A zöld gazdaság támogatása meghatározó támogatási terület. Az energetikai átállás segítése, körforgásos gazdaságok létrehozása és támogatása, zöld/kék beruházások, klímaadaptáció. Ehhez kapcsolódó terület a fenntartható városfejlesztés, amely integrált stratégiákat igényel, vagy városi mobilitás fejlesztése. Fontos terület a vidékfejlesztés szempontjából a szolgáltatásokhoz való hozzáférés, nevezetesen az egészségügyi, oktatási, szociális infrastruktúra elérhetősége és fejlettségének foka. Bizonyos tevékenységek például az atomerőművek, dohányipar, hulladéklerakók ki vannak zárva érthető okokból a programok közül. A hangsúly a PO1 és PO2 felé tolódott, amit a 30%-os klímavédelmi hozzájárulási cél is mutat. (Európai Parlament, 2024)

8. Ábra: Az Európai Unió 2021–2027-es fejlesztési alapjainak arányos megoszlása



Forrás: saját szerkesztés, Európai Parlament, 2025

A forrásokat a régiók fejlettségi szintje alapján osztják el három típusra bontva, kevésbé fejlett, átmeneti, fejlettebb régiókra, ami meghatározza a támogatás mértékét, akár 85% is kerülhet a kevésbé fejlett régiókba. Külön források jutnak a legkülső és ritkán lakott területekre, valamint a fenntartható városfejlesztésre alsó határa minimum 8%). Az Interreg programok külön költségvetéssel rendelkeznek. A végrehajtás megosztott irányítás keretében, Operatív Programokon keresztül történik. (Európai Parlament, 2024)

Az ESZA+ az EU fő eszköze az emberekbe való beruházásra, a foglalkoztatás javítására és a társadalmi kohézió erősítésére. Célja a magas foglalkoztatás, méltányos szociális védelem, képzett munkaerő támogatása, a szegénység felszámolása és a szociális jogok európai pillérének megvalósítása. Támogatja a tagállami politikákat az esélyegyenlőség, munkaerőpiaci hozzáférés, munkafeltételek, szociális védelem és befogadás terén.

Főbb támogatott területek a foglalkoztatás, nevezetesen aktív munkaerőpiaci politikák, álláskereső segítése, alkalmazkodóképesség növelése. Oktatás és képzés minőségjavítás,

élethosszig tartó tanulás, átképzés a digitális átállás és a zöld készségek jegyében. Fontos terület a társadalmi befogadás, mint a hátrányos helyzetű csoportok integrációja, szegénység elleni küzdelem, gyermekszegénység, amellyel szoros kapcsolatban áll az Európai Gyermekgarancia végrehajtása. (EUR-Lex, 2024) Fontos társadalmi csoportok felé irányuló program valósul meg leginkább rászorulóknak, élelmiszersegély, anyagi segítség formájában, fiatalok unkanélküliségének kezelése (NEET), készségfejlesztés. E mellett esélyegyenlőségi programok, mint a nemek közötti egyenlőség, megkülönböztetésmentesség.

Célcsoportjai széleskörűek érintik a munkavállalókat, álláskeresőket, diákokat, fiatalokat, hátrányos helyzetűeket, kiemelt figyelemmel a fiatalokra, gyermekekre, rászorulókra. Az ESZA+ a nemzeti rendszerek reformját is célozza, szorosan kapcsolódva az Európai Szemeszterhez és a Szociális Jogok Európai Pilléréhez. (EUR-Lex, 2024)

Az ESZA+ finanszírozása két ágon történik. Egyik a megosztott irányítású ág, ami a költségvetés nagy része kb. 95.1 milliárd EUR méretű EU forrás, tagállami Operatív Programokon keresztül. Foglalkoztatás és Szociális Innováció (EaSI) ágon közvetlen bizottsági irányítással, kisebb költségvetés kb. 762 millió EUR működik, uniós szintű kísérletezésre, együttműködésre. (EUR-Lex, 2024)

A LEADER egy alulról építkező módszer a vidékfejlesztésben, helyi közösségi részvételre alapozva. Hét alapelve van: területalapú stratégiák, alulról építkezés, helyi akciócsoportok (HACS), integrált fellépések, innováció, együttműködés és hálózatépítés. A Közösseg vezérelt Helyi Fejlesztés (CLLD) a LEADER módszer kiterjesztése más alapokra, mint az ERFA, az ESZA+, vagy a ETHAA és különböző területekre, mint városi, halászati, lehetővé téve a többalapos finanszírozást. (ELARD, 2024)

A Helyi Akciócsoportok (HACS) köz- és magánszféra, valamint civil társadalom partnerségei. Feladatuk a Helyi Fejlesztési Stratégia (HFS) kidolgozása, projektek kiválasztása és a terület endogén tényezőire alapuló stratégia kidolgozása. Cél a helyi szerepvállalás, társadalmi tőke használata és autonómiájának erősítése, azonban fontos megjegyezni, hogy kihívást jelenthetnek az ebből adódó többletköltségek és az eredmények mérése.

A LEADER fő finanszírozója az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap, amelyből a tagállamoknak legalább 5%-ot kell erre fordítaniuk. Az EMVA költségvetése 2021-27 között 95.5

milliárd EUR, ebből 8.1 milliárd Next Generation EU, amely egy az Európai Unió által létrehozott helyreállítási alapok közül (ENRD, 2024). A Közöség vezérelt Helyi Fejlesztés (CLLD) keretrendszer lehetővé teszi a többalapos finanszírozást az EMVA mellett ERFA, ESZA+, ETHAA forrásokból is, célja az integráltabb helyi fejlesztés. (ENRD, 2024) A LEADER projektek a Közös Agrár Politika vidékfejlesztési céljaihoz igazodnak, mint a versenyképesség, erőforrás-gazdálkodás, kiegyensúlyozott területi fejlődés. Támogatott tevékenységek közé tartozik a gazdaságfejlesztés a diverzifikáció erősítésével, helyi termékek támogatása, vállalkozásfejlesztés, turizmusfejlesztés. Fontos az infrastruktúra fejlesztése, az alapszolgáltatások elérhetőségének elősegítése, falumegújítás, digitális fejlesztés, ifjúsági programok. Környezetvédelem, örökségvédelem, klímaadaptáció, megújuló energia is a támogatott programok részét képezi. (ENRD,2024)

Az EU fejlesztési alapjainak forrásai az EU közös költségvetéséből származnak, amely a saját források rendszerén alapul. A fő saját források között találhatók a Tradicionális Saját Források (TOR), amelyek a vámokat, cukorilletékek kb. 10-15%. Hozzáadottérték-adó-alapú (Héa) saját forrás, amelyet a harmonizált héa-alapból származó befizetés adja kb. 10%). GNI-alapú saját forrás, amely a bruttó nemzeti jövedelem (GNI) arányos befizetése, ez a legnagyobb forrás, kb. 60-70%. Megtalálható még a műanyag-alapú saját forrás, amely a nem újra feldolgozott műanyag csomagolási hulladék alapján képződik, kb. 3-4%. Előfordulhatnak még egyéb bevételek, mint adók, bírságok. (Európai Parlament, 2024)

A NextGenerationEU (NGEU) egy ideiglenes helyreállítási eszköz a Covid19 után, amelyet piaci hitelfelvételből finanszíroznak. Kiegészítő forrásokat biztosít az EMVA-hoz (REACT-EU 55), és a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszközön (RRF) keresztül támogatja a zöld/digitális átállást. Működése sok esetben koordinációs kihívásokat okozhat a kohéziós alapokkal például a kettős finanszírozás tilalma.

Az alapok többsége megosztott irányítás keretében működik: a felelősség megoszlik a Bizottság és a tagállamok között, olyan módon, hogy a tagállamok Partnerségi Megállapodásokat és Operatív Programokat készítenek, amelyet az Irányító Hatóságok végrehajtanak és a Bizottság felügyel.

Az ERFA, ESZA+ és LEADER/CLLD (EMVA) együttesen alkotják az EU fejlesztési és kohéziós politikájának gerincét, az öt fő PO mentén. Az ERFA a területi kohéziót és versenyképességet, az ESZA+ az embereket és a szociális pillért, a LEADER pedig az alulról építkező helyi fejlesztést szolgálja, hozzájárulva egy erősebb és igazságosabb Unióhoz.

Konkrét projektek és pályázatok folyamatosan nyomon követhetők uniós platformokon (Kohesio 62, Cohesion Open Data 21, EU CAP Network, Funding & Tender Opportunities Portal 67, ESZA+ Projekt Adatbázis 67) és nemzeti/regionális forrásokon (pl. palyazat.gov.hu 69, IH-k, HACCS-ok honlapjai).

Ezek a források létfontosságúak az EU céljaihoz, különösen a zöld és digitális átálláshoz. Kihívást jelent az adminisztratív komplexitás, a forrásfelhasználás sebessége és a hozzáadott érték mérése, főleg LEADER esetében. Alapvetően elmondható, hogy a programok sikere a tagállami kapacitásokon és a partnerségen múlik. A jövőbeli politika alakulását a tapasztalatok és az új kihívások, mint a háború, a nemzetközi kapcsolatok, a demográfiai változások és migráció, valamint a klímaváltozás befolyásolják.

1. táblázat: Az Európai Unió főbb fejlesztési alapjai és felhasználásuk

Alap neve	Rövidítés	Elsődleges fókusz	Támogatott fő szakpolitikai célkitűzések	Irányadó rendelet
Európai Regionális Fejlesztési Alap	ERFA	Gazdasági, társadalmi, területi kohézió; regionális egyenlőtlenségek csökkentése; KKV-k, innováció, infrastruktúra	PO1, PO2, PO3, PO4, PO5	(EU) 2021/1058
Európai Szociális Alap Plusz	ESZA+	Humántőke-befektetés; foglalkoztatás, oktatás, készségek fejlesztése, társadalmi befogadás	PO4, PO1, PO2, PO5	(EU) 2021/1057
Kohéziós Alap	KA	Környezetvédelem, transzeurópai közlekedési hálózatok (TEN-T)	PO2, PO3	(EU) 2021/1058
Igazságos Átmenet Alap	IÁA	Az éghajlatsemlegességre való átállás társadalmi-gazdasági hatásainak enyhítése	PO2 (specifikus cél)	(EU) 2021/1056
Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap	EMVA	Vidékfejlesztés, mezőgazdaság versenyképessége, fenntartható erőforrás-gazdálkodás, LEADER finanszírozás	KAP célkitűzések (átfedés PO-kkal)	(EU) 2021/2115

Forrás: Európai Unió, 2021

4.2. A magyar kormány fejlesztési programjai (pl. VEKOP, GINOP, TOP)

Az Európai Unió kohéziós politikája kulcsfontosságú beruházási eszközként szolgált Magyarország számára a 2014–2020-as programozási időszakban, jelentős, mintegy 21,9 milliárd eurós forrást biztosítva a gazdasági növekedés, munkahelyteremtés és fenntartható fejlődés előmozdítására. (Európai Parlament, 2024) Ez az időszak az EU részéről a korábbinál erősebb teljesítmény- és eredményorientáltságot hozott, megkövetelve a tagállamoktól, hogy világosan meghatározott, mérhető célokat tűzzenek ki, összhangban az Európa 2020 stratégiával. (Európai Számvevőszék, 2018) Olyan eszközök, mint az ex-ante feltételrendszer, a teljesítménykeret és a tematikus koncentráció szolgálták ezt a célt.

Magyarországon a források felhasználását a Partnerségi Megállapodás (PM) keretezte, amely rögzítette a nemzeti fejlesztési prioritásokat. (HÉTFA, 2018) Kiemelt kormányzati cél volt az uniós források 60%-ának közvetlen gazdaságfejlesztésre fordítása. Ennek megvalósításában három operatív program (OP) játszott központi szerepet. A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP), amely a legnagyobb program, a konvergencia régiók gazdaságfejlesztésére fókuszálva. A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) decentralizált, helyi szintű fejlesztéseket támogatott, főként önkormányzatok révén. A Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP): A fejlettebb Közép-Magyarország régió (KMR) sajátos igényeit célozta. (Kormány.hu, 2024)

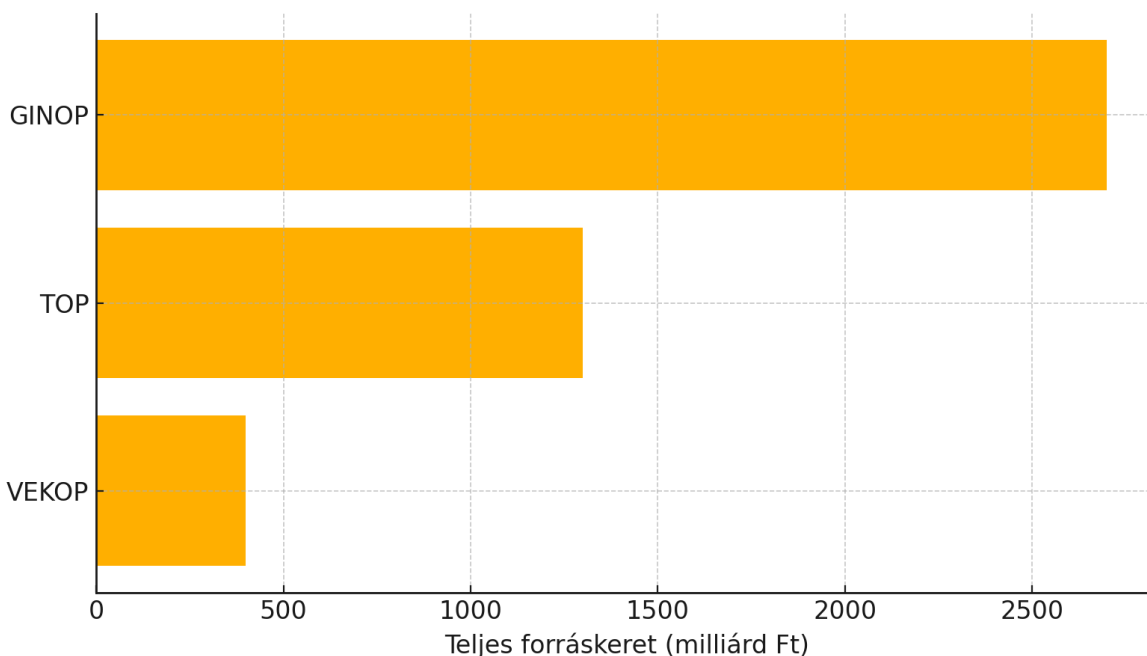
Az uniós források felhasználásának rendszere megosztott irányításon alapult, ahol a tagállami Irányító Hatóságok (IH), az Igazoló Hatóság (MÁK) és a független Audit Hatóság (EUTAF) játszottak kulcsszerepet, az Európai Bizottság felügyelete mellett. A Monitoring Bizottságok pedig a társadalmi partnerek bevonásával követték nyomon a végrehajtást. (2019. évi CXXII. törvény)

A kulcsprogramok összehasonlító áttekintése segíthet a célok és stratégiai fókusz megértéséhez. Mindhárom program illeszkedett az Európa 2020 stratégiához és a nemzeti Partnerségi Megállapodáshoz. A GINOP, amelynek fő célja a KKV-k versenyképességének javítása, K+F ösztönzése, foglalkoztatás bővítése, információ- és kommunikációtechnológia és energiahatékonyság fejlesztése volt a konvergencia régiókban. (Buzás, 2010) A TOP a helyi gazdaságfejlesztést, életminőség javítását, közszolgáltatások fejlesztését és a helyi foglalkoztatást célozta, önkormányzati projekteken keresztül. A VEKOP A Közép-Magyarországi Régió

versenyképességének növelését és a régió belüli egyenlőtlenségek csökkentését tűzte ki célul, a GINOP-hoz hasonló területeken, de a régió specifikumjaira szabva. (Kormány.hu, 2024)

A megértéshez lényeges áttekinteni a finanszírozás és intézményrendszer működését, mivel a programok finanszírozása jelentősen eltért. A GINOP a legnagyobb, kb. 9,16 milliárd eurós kerettel rendelkezett, amelynek túlnyomó része (88,3%) EU-s forrás volt például az ERFA és az ESZA keretében. (Kormány.hu, 2024). A TOP körülbelül 3,97 milliárd eurós keretből gazdálkodott, jellemzően 85% EU-s ismételten az ERFA és az ESZA keretében, valamint 15% nemzeti társfinanszírozással. (Kormány.hu, 2024) A VEKOP megközelítőleg 1,16 milliárd eurós kerete egyedülálló módon 50-50%-ban oszlott meg az EU, azon belül is az ERFA és az ESZA, valamint a nemzeti költségvetés között, tükrözve a Közép-Magyarországi Régió fejlettebb státuszát. (Kormány.hu, 2024)

9. Ábra: A GINOP, TOP és VEKOP programok forráskereteinek összehasonlítása a 2021–2027-es időszakban



Forrás: saját szerkesztés, Széchenyi 2020, 2024

Az Irányítási Hatóságok a Pénzügyminisztérium (korábban, majd ismét Nemzetgazdasági Minisztérium) alá tartoztak, a MÁK volt az Igazoló Hatóság és a TOP/VEKOP esetében Közreműködő Szervezet is, az EUTAF pedig az Audit Hatóság. A központi koordinációt a Miniszterelnökség látta el. (Magyarország Kormánya, 2020)

A végrehajtás és jelentett eredmények alapján a programok jelentős számú projektet támogattak és magas pénzügyi teljesítést mutattak. Számszerű eredményeként említhető, hogy A Széchenyi 2020 keretében összesen több mint 52 000 projekt valósult meg. A GINOP önmagában közel 30 000 projektet támogatott (3511 Mrd Ft), ebből 18 300 KKV-t (1017 Mrd Ft) és jelentős pénzügyi eszközt is kihelyezett (1002 Mrd Ft).¹³ A TOP révén több száz km kerékpárút és alsóbbrendű út épült/újult meg, több mint 11 ezer bölcsődei férőhely létesült, és közel 65 ezer fő vett részt foglalkoztatási paktumokban. (Széchenyi 2020, 2024) A VEKOP hozzájárult többek között a digitális kompetenciák fejlesztéséhez és természetvédelmi területek állapotának javításához. (Kormány.hu, 2024)

Pénzügyi végrehajtás szempontjából mindhárom program esetében a legtöbb prioritási tengelyen a szerződött és kifizetett összegek gyakran jelentősen meghaladták a 100%-os keretet. Ez egyrészt a források iránti nagy keresletre és a lehívás adminisztratív sikerességére utalhat, másrészt felveti a forrásátcsoportosítások, a tervezési pontatlanságok vagy a felhasználási kényszer miatti minőségi kompromisszumok kockázatát. A rendkívül nagyszámú projekt kezelése komoly adminisztratív kihívást is jelentett.

Az operatív programokat kötelező ex-ante (előzetes) értékelések és stratégiai környezeti vizsgálatok (SKV) alapozták meg. A végrehajtás során készült tematikus és félidei értékelések vegyes képet mutattak. EIB (2020)

Pozitívumként említhető a magas pénzügyi abszorpció, elektronikus ügyintézés bevezetése, sikeres fejlesztések, és kimutatható pozitív helyi hatások egyes esetekben. Azonban jelentős mértékben jelennek meg kritikák és kihívások. A hatékonyság terén elmondható, hogy aggályok merültek fel a programok tényleges hatékonyságával kapcsolatban, különösen a társadalmi felzárkózási célok elérésében. A Kopint-Tárki értékelése szerint a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (MNTFS) foglalkoztatási céljaira szánt források aránytalanul nagy része a szélesebb gazdaságfejlesztést célzó GINOP/VEKOP programokhoz került, míg a közvetlen felzárkózást

célzó EFOP kevés forrást kapott. A GINOP/VEKOP inkább a munkaerőpiachoz közelebb állókat célozta, a hátrányosabb, komoly ráfordítást igénylők csoportja háttérbe szorult. (Kopint-Tárki, 2020) Több esetben a koordináció hiánya is meg tudott jelenni. Az értékelés is rámutatott a programok és az intézmények közötti koordináció hiányára. Problémaként azonosították még a kedvezményezett intézmények létét és azok kapacitásbeli korlátait. Legmarkánsabban kérdés, hogy a magas forrásfelhasználási ráták mellett felmerült a kérdés, hogy a gyors forrásfelhasználás nem ment-e a minőség vagy a stratégiai fókusz rovására. Az értékelések rávilágítottak a helyi és az országos szintű hatások közötti lehetséges eltérésekre, valamint a programok közötti szinergiák kiaknázásának nehézségeire. (Kopint-Tárki, 2020)

Azonban sajnálatos módon nem mehetünk el a tény mellett, hogy 2014–2020-as időszakot beárnyékolta az uniós források felhasználásával kapcsolatos szabálytalansági és kormányzási aggályok. Az Európai Csalás Elleni Hivatal, az OLAF a programozási időszeakra szóló vizsgálatai alapján Magyarországon volt a legmagasabb az uniós forrásokkal kapcsolatos, pénzügyi korrekcióra javasolt szabálytalanságok aránya az EU-ban a 2014–2018/2015–2019 közötti időszakban. A javasolt korrekciós arány, amely nagyjából 3,8-3,9%-ra tehető, nagyjából tízszerese volt az uniós átlagnak. (Statista, 2021) Az OLAF számos vizsgálatot zárt le Magyarországon számszerűen 52 db 2014-18 között, amelyek gyakran közbeszerzési manipulációkat, összeférhetetlenséget és hamis dokumentumokat tártak fel. (OLAF, 2020) Bár a magyar hatóságok magas vádemelési arányt mutattak az OLAF igazságügyi ajánlásai nyomán, a magas szintű ügyek kivizsgálásának hatékonyságát kritikák érték. Megemlíthető példa a sajtó által Elios-ügyre keresztelt eset. Ez az ügy, amelyben az OLAF 35 közvilágítási projektet vizsgált és súlyos szabálytalanságokat, illetve szervezett csalási mechanizmus jeleit találta, a rendszerszintű problémák szimbólumává vált. Az OLAF 43,7 millió euró visszafizettetését javasolta. A magyar nyomozást bűncselekmény hiányában megszüntették, ami tovább erősítette a nemzeti ellenőrzési mechanizmusokkal kapcsolatos aggályokat. (Átlátszó.hu, 2024) A Transparency International Korruptió Érzékelési Indexe (CPI) alapján Magyarország a periódus végére (2020-ban 44 ponttal) az EU legkorruptabb tagállamává vált holtversenyben, és ez a negatív tendencia azóta is folytatódott. A jelentések rendszerszintű korrupcióra, közbeszerzési problémákra, jogállamisági aggályokra és a független ellenőrzés hiányosságaira hívták fel a figyelmet. A kiugró OLAF-adatok és a romló CPI-pontszámok együttesen rendszerszintű kormányzási problémákra utalnak. (Transparency International Magyarország, 2024)

Következtetésként elmondható, hogy a GINOP, TOP és VEKOP programok jelentős beruházásokat tettek lehetővé Magyarországon, hozzájárulva infrastrukturális fejlesztésekhez és vállalkozások támogatásához. A pénzügyi forráslelővés rendkívül magas volt. Ugyanakkor a programok végrehajtását komoly kihívások és kritikák kísérték: Vegyes hatékonyság jellemezte a programokat, amíg az abszorpció magas volt, a források tényleges hatékonysága, különösen a társadalmi célok elérése terén, megkérdőjeleződött. A kormányzási problémák, mint a kiugróan magas OLAF által jelzett szabálytalansági arány és a romló korrupciós percepciók súlyos kormányzási hiányosságokra utaltak, amelyek aláásták a források hatékony és szabályszerű felhasználását és az tagállamok Magyarországhoz fűződő viszonyát. A koordinációs nehézségek miatt a programok közötti és az intézményrendszeren belüli koordináció hiányosságai akadályozták a projektek teljes kiaknázását. A 2014–2020-as időszak tanulságai – különösen a kormányzási és integritási problémák – közvetlenül hozzájárultak, ahhoz, hogy a 2021–2027-es ciklusra vonatkozó szigorúbb uniós feltételrendszer (pl. jogállamisági mechanizmus) bevezetéséhez, alapvetően befolyásolva Magyarország hozzáférését az uniós forrásokhoz. A jövőbeli siker kulcsa nemcsak a stratégiai tervezésben, hanem az átláthatóság, az elszámoltathatóság és a jogállamiság megerősítésében rejlik.

Nyírpazonny szempontjából és az aktualitásából adódóan nem kihagyható a Versenyképes Járások Program (VJP), amely a magyar kormány 2025 januárjában útnak indított legújabb kezdeményezése, amelynek elsődleges célja, hogy csökkentse a régiók közötti fejlettségbeli különbségeket, és előmozdítsa a gazdaságilag elmaradott térségek fejlődését és az életszínvonalat növelje. A program egy eddig nem használt, különleges finanszírozási modellre épül, amely a települési helyi iparüzési adó (IPA) éves többletéből származó bevételeket egy központilag létrehozott centralizált fejlesztési alapba irányítja, majd innen osztja újra a településen található lélekszám alapján, így biztosítva a forrást a járások számára (1446/2024. (XII. 30.) Korm. határozat) A program előnyei közé sorolható, hogy elősegíti a területi egyenlőtlenségek csökkentését, különösen az alacsonyabb gazdasági teljesítményű járásokban. Navracsics Tibor miniszter, aki a program elsődleges szószólója. kiemelte, hogy a kezdeményezés célja, hogy aktívan hozzájáruljon a helyi közösségek megerősödéséhez, valamint a járási szintű együttműködések fellendítéséhez (kormany.hu, 2025). A helyi szintű döntéshozatal megerősítése

is a program célkitűzések között szerepel, amelyet úgy kíván elérni, hogy a Járási Fejlesztési Fórumokon keresztül lehetőséget nyújtanak a települések közös tervezésére, ami előmozdíthatja a decentralizált és integrált fejlesztési szemlélet érvényesülését. A Versenyképes Járások Program (VJP) másik előnyös jellemzője, hogy teljes mértékben hazai forrásból finanszírozott, ebből adódóan a program működésének feltétele nem kötött az Európai Unió finanszírozási struktúrájához. Ez egyértelműen függetlenséget biztosít az uniós támogatási rendszerektől, és csökkenti az adminisztratív elvárásokból származó terheket, valamint a forráslehívás kiszámíthatóságát is javítja (kormany.hu, 2025).

Ennek ellenére a programnak akadnak kritikus pontjai is, amellyel szemben több irányból érték ellenvélemények a program mostani formájának működését. Több önkormányzat és azok vezetése, köztük kormánypárti oldalról Cser-Palkovics András, Székesfehérvár polgármestere, vagy ellenzéki oldalról Karácsony Gergely, Budapest főpolgármestere aggályát fejezte ki az IPA-többllet elvonásával kapcsolatban. Ezen település vezetők véleménye szerint ez a program csökkentheti az önkormányzatok pénzügyi mozgásterét és veszélyeztetheti a helyi szolgáltatások színvonalát. A magyarországi önkormányzati struktúra alapvetően az önkormányzatoknak kevés mozgásteret enged az önkormányzat bevételeinek felhasználásában, emiatt az IPA-többllet az egyik olyan pénzeszköz, amely felett a településvezetés önállóan diszpontálhat és hatékony befektetési modellekkel akár növelheti is azt. Kritikaként jelent meg továbbá, hogy a program alapvetően ellentéteket szül a járásokon belüli települések között, mivel az olyan települések, amelyek járási vezető szerepükből adódóan kiemelten magas IPA-többllettel rendelkeznek, általánosságban az ipari termelésből fakadó károkat, mint a környezeti-, zaj- vagy fényszennyezés hatásait jobban elszenvedik, ezáltal ez a többlletbevétel, amely az ipari tevékenység egyik velejárója valójában ezen hatások mérséklését szolgálja a lakosság részére. Ezzel szemben azok a települések, ahol az ipari tevékenység elhanyagolható és ebből adódóan az IPA bevétel mértéke alacsony így IPA-többllet nem keletkezik nem szenvednek el ilyen hatásokat. A tervezhetőséget és kiszámíthatóságot illetően is több kérdés egyelőre a programmal kapcsolatban megválaszolatlan. Mivel az IPA-többllet évről évre eltérő lehet, mivel az iparüzésiadó mértéke a településen található vállalkozások gazdasági sikerességének mértéke alapján változhat, az önkormányzatok számára nehézséget okozhat a hosszú távú fejlesztési vagy beruházási stratégiák kidolgozása és megvalósítása (index.hu, 2025). Szakmai oldalról érkező vélemények alapján elmondható, hogy a program kapcsán megfogalmazott észrevételek kétoldalúsága rámutat arra, hogy a térségi együttműködések

előmozdítása valóban szükséges, de ugyanakkor fontos lenne, hogy az önkormányzatok megfelelő állami kompenzációban részesüljenek, ha IPA-többségük egy részét központi elvonják tőlük. Gémesi György, a Magyar Önkormányzatok Szövetségének elnöke szerint csak így biztosítható a helyi közszolgáltatások fenntartása és a program céljainak teljesülése (hirlevel.egov.hu, 2025). Összegzésként megállapítható, hogy a Versenyképes Járások Program (VJP) komoly lehetőséget jelent a regionális egyenlőtlenségek mérséklésére a járások közötti települések életszínvonalának kiegyenlítésére, azonban sikeressége csak akkor garantálható, ha a pénzügyi rendszer kiszámíthatóbbá válik, és a helyi önkormányzatok nem veszítenek jelentős mértékű saját bevételt a fejlesztések rovására.

5. A FEJLESZTÉSI PROGRAMOK HATÁSAI NYÍRPAZONYRA

5.1. Gazdasági hatások

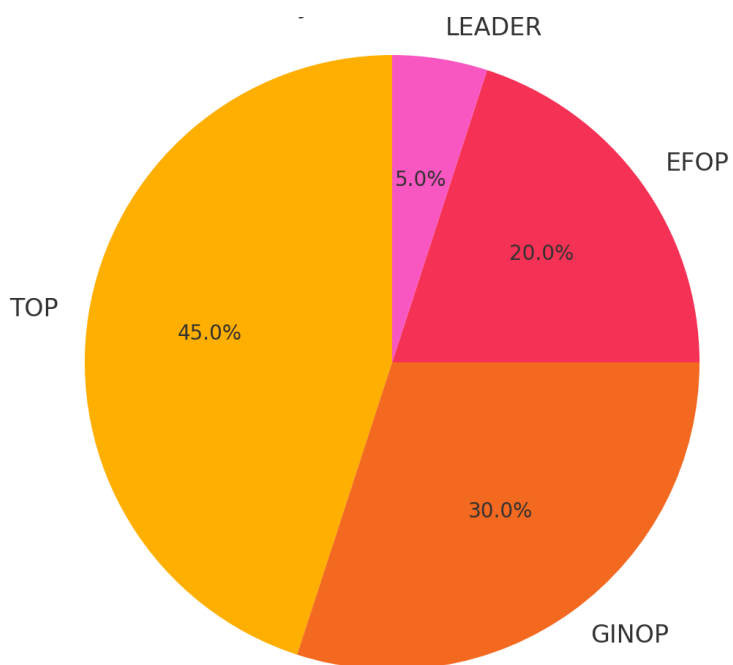
A 2010 utáni fejlesztéspolitikai ciklusokban Nyírpazony jelentős mértékű gazdasági támogatásban részesült különböző hazai és uniós forrásokból, amelyek egyaránt célozták a munkahelyteremtést és a vállalkozások fejlődésének előmozdítását. A 2010 és 2024 közötti időszakban Nyírpazonyba több mint 3,6 milliárd forint értékű fejlesztési forrás érkezett (Nyírpazony önkormányzat, 2025), amely több mint 60 pályázat keretében valósult meg. A pályázatok közül számos közvetlen gazdaságfejlesztési céllal valósult meg. Kiemelkedő projektként említhető a „TOP_PLUSZ-1.1.1-21-SB1-2022-00004” helyi gazdaságfejlesztési projekt, amely 258 millió forintból valósult meg, valamint az önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése is, amely közvetett módon javította az intézmények működésének hatékonyságát (Nyírpazony önkormányzat, 2025). A Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP) alapján a foglalkoztatottság jelentősen javult a településen: a közfoglalkoztatási programokból egyre többen léptek át a versenyszférába, és „mára elmondható, hogy aki egészséges és akar dolgozni, el tud helyezkedni az elsődleges munkaerőpiacon” (HEP, 2024, p. 5). Az állami és uniós források közvetve elősegítették a foglalkoztatási paktumok és munkaerőpiaci programok megvalósulását is. A lakossági véleményfelmérés szerint a gazdaságfejlesztési projektek közül az óvodabővítés és a bölcsődeépítés voltak a legkézzelfoghatóbb hatásúak a helyi közösség számára, hiszen ezek révén állandó munkahelyek, valamint a lakosság számára közvetlen szolgáltatás jött létre. A fejlesztéseknek köszönhetően a település megtartó ereje is növekedett, amely a pozitív vándorlási egyenlegben is tükröződik. Az interjúk során többször is elhangzott, hogy a település gazdasági életének legmeghatározóbb eleme, hogy Nyíregyháza megyei jogú város vonzáskörzetébe tartozik, a válaszadók 80%-a nyilatkozta, hogy amellet, hogy munkavállalásának helye Nyírpazonyon kívül esik, ez is bizonyítja, hogy Nyírpazony alvó város szerepét tölti be a megyeszékhely mellett, azonban ez a struktúra szinte teljes egészében illeszkedik a dolgozat második fejezetében taglalt elméletek modelljeivel. A polgármester véleménye szerint „a település gazdasága stabil alapokon áll, és a fejlesztési forrásokat sikerült jól célzottan felhasználni”. (Nyírpazony HEP, 2024, p. 5)

Azonban fontos megjegyezni, hogy ezeknek a fejlesztéseknek a hatásai alapvetően nem fogják a település gazdasági erejét olyan mértékben növelni, hogy az egy gazdaságilag önfenntartó település legyen, amely a saját vagyonával gazdálkodva a településen működő vállalkozások adóival és egyéb bevételeivel a támogatások nélkül működni tudjon. A polgármester elmondja, hogy az alapvető célja a fejlesztéseknek a településen található vállalkozások segítése, munkahelyek létrehozása és megtartása, valamint a településen élők életszínvonalának növelése az infrastruktúra fejlesztésével, valamint, hogy a település garantálni tudja a demográfiai növekedés mellett a jelenlegi infrastruktúra színvonalát a lakosainak. (Interjú, 2025).

A gazdasági hatások vizsgálata alapján kijelenthető, hogy a fejlesztési források hozzájárultak Nyírpazony gazdasági stabilitásához, a foglalkoztatottság bővüléséhez és a helyi vállalkozások közvetlen vagy közvetett támogatásához. A programok nem csupán infrastrukturális beruházásokat eredményeztek, hanem humán erőforrásban is érezhető javulást hoztak. A kvantitatív lakossági véleményfelvétel statisztikai feldolgozása alapján a következő eredmények emelhetők ki a fejlesztési források felhasználása kapcsán. Elsősorban fontos megjegyezni, hogy az összesített elégedettség átlaga 3,44 volt az 5 fokú skálán, amely alapvetően magas elégedettségnek állapítható meg. Az oktatás kapta a legmagasabb értékelést (átlag: 3,96), amelyet alátámaszt a polgármesterrel történt interjúban elhangzottak is, ezzel szemben a munkahelyek számának növekedése és a munkalehetőségek alakulása alacsonyabb tendenciát mutatott. A növekedést átlagosan 2,8-as szinten értékelték pozitívan, illetve 2,92 átlagot kapott a munkalehetőségek száma. Az egyéni hasznosulás érzete kevésbé volt erős, az átlaga 2,84, azonban a közösségi összetartás javulását a lakosok kifejezetten pozitívan értékelték 3,6 átlaggal. A válaszok kvalitatív elemzése alapján a lakosok leggyakoribb fejlesztési igényei a sport és szabadidő, közlekedés, közösségi-kulturális élet, valamint az egészségügyi és szociális területeken jelentek meg. Ezek közül a szolgáltatások közül a polgármester elmondta, hogy legfontosabb céljuk az egészségügyi szektor színvonalának fejlesztése, amelyet ingatlan bővítéssel és infrastruktúra fejlesztéssel terveznek megvalósítani az elkövetkező ciklusokban. Megjegyzi a polgármester azonban, hogy a településen jelenleg működő sport infrastruktúra méretét fejleszteni gazdasági szempontból nem megterülő, mivel a jelenlegi sportintézmények is az önkormányzatnak fenntartási költséget jelentenek, amelyeket a település méretéből adódó kihasználtsági szint nem tud kitermelni, ezáltal nem önfenntartóak ezek az intézmények. Hasonlóan érvel a kulturális intézmények tekintetében, megemlíti, hogy gyakori kritika a településsel kapcsolatban a kultúrház vagy kulturális intézmény

létrehozása, azonban a megyeszékhely Nyíregyháza közelsége logikusan választ ad erre a kritikára, mivel a megyeszékhelyen található kulturális intézmények alapvetően az ilyen igényeket kielégítik a legtöbb esetben és elérhetőségük az infrastruktúra jelenlegi állapotával is egyszerűen megközelíthető. Ez a jelenség is mutatja, hogy azon vidékfejlesztési elméletek, amelyek a gazdasági vonzás hatásait magyarázzák hasonlóan érintik az egyéb infrastruktúrához kötődő szolgáltatásokat is.

10. Ábra: Európai Unió források megoszlása Nyírpazonyban



Forrás: saját szerkesztés, Nyírpazony HEP 2024

A válaszadók által megfogalmazott javaslatokat tematikusan elemezve a következő csoportosítás alakult ki a válaszadások gyakoriságának sorrendjében: sport és szabadidő, közlekedés, közösségi és kulturális élet, egészségügy az oktatással kapcsolatban nem érkezett fejlesztési javaslat, ez is mutatja véleményem szerint, hogy az oktatás tekintetében a település lakói elégedettek a fejlesztésekkel.

Összegzőként elmondható, hogy a fejlesztési források jelentősen hozzájárultak a gazdasági stabilitáshoz, ugyanakkor kérdéses, hogy a jelenlegi gazdasági szerkezet és a támogatásfüggőség mennyiben képes hosszú távon is fenntartható pályán tartani a települést, valamint, hogy népességszám növekedésével az gazdasági stabilitás ilyen mértékű támogatással is fenntartható lesz-e.

5.2. Társadalmi hatások

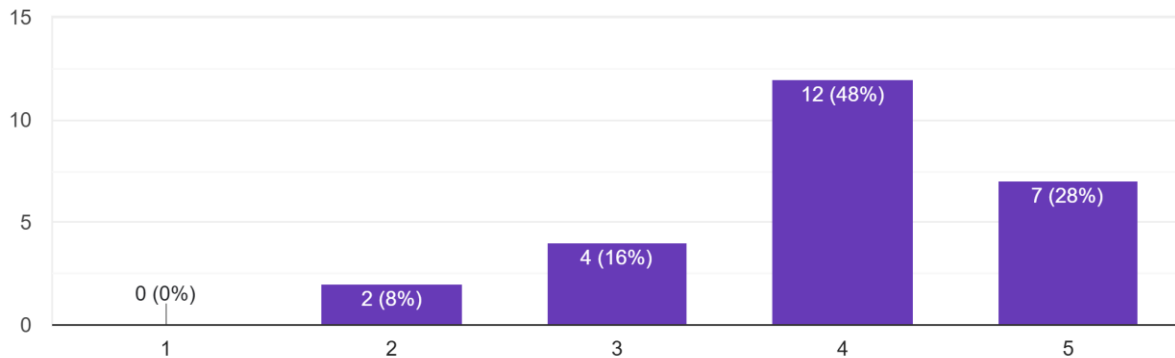
A társadalmi hatások vizsgálata elengedhetetlen a fejlesztéspolitikák eredményességének értékeléséhez. Nyírpazony esetében az elmúlt másfél évtized fejlesztései számos területen eredményeztek pozitív társadalmi változásokat, beleértve a demográfiai folyamatokat, a közszolgáltatások elérhetőségét és a lakosság életminőségének javulását. A Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP) szerint Nyírpazony lakossága 2010 és 2024 között folyamatosan növekedett: „2015 és 2024 között 427 fővel nőtt a lakónépesség, amelyből körülbelül 337 fő – vagyis a növekedés 79%-a – a betelepülésekből ered” (Nyírpazony HEP, 2024, p. 4). A természetes szaporulat minimális mértékű volt, így a növekedés elsősorban a település vonzerejének növekedését mutatja. A település fiatalodó demográfiai összetétele, valamint az oktatási és egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javulása mind hozzájárultak az életminőség emelkedéséhez. Több projekt is közvetlenül hozzájárult a társadalmi jóléthez, mint például a „TOP-1.4.1-19-SB1-2019-00025” számú bölcsődei férőhelybővítés, amely a nők munkaerőpiaci reintegrációját is támogatta (Nyírpazony Önkormányzat, 2020). Hasonlóképp, a „Gyerekeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése” keretében 60,8 millió forint értékű beruházás valósult meg (Nyírpazony Önkormányzat 2023). A lakossági véleményfelmérés alapján a helyiek elsősorban az oktatási és egészségügyi infrastruktúra fejlesztését emelik ki a település életminőségét javító tényezőként. Többen jelezték, hogy az „óvoda bővítése, családi napközi,

bölcsőde” beruházások nyomán „életszerűbb lett a családoso k helyzete, többeknek lett helyben lehetősége elhelyezni gyermekeit” (Kérdőív 2025).

11. Ábra: Az oktatás fejlesztésének lakossági érzékelése ötös skálán

Oktatás

25 válasz



Forrás: saját készítés, kérdőív 2025

Az interjúk során a polgármester is hangsúlyozta, hogy „a fejlesztések révén a település megtartóereje nőtt, egyre többen választják Nyírpazonyt otthonuknak” (Interjú, 2025, p. 2).

Az adatok és vélemények összesítése alapján megállapítható, hogy a fejlesztési források társadalmi szempontból is alapvetően pozitív hatást gyakoroltak Nyírpazonyra. A demográfiai bővülés adatai, a közszolgáltatások fejlesztésére fordított források, valamint a lakosság által érzékelt életminőségjavulás mind azt igazolják, hogy a fejlesztéspolitika helyi szinten is működőképes és eredményes lehet, ha az a lakosság valós igényeit célozza. A kutatás egyik kiemelt célja annak vizsgálata volt, hogy a Nyírpazonyban megvalósult fejlesztések miként hatottak a helyi lakosság életminőségére, munkalehetőségeire és közösségi életére. Ennek érdekében kérdőíves lakossági véleményfelvétel készült, melyet 25 fő töltött ki különböző demográfiai csoportokból. A válaszadók többsége 3-as vagy 4-es osztályzattal értékelte a fejlesztések összhatását, így az összesített elégedettség átlaga 3,44 lett egy 5 fokú skálán. Különösen pozitív értékelést kapott az oktatás nem kevesebb, mint 3,96 átlag és a közlekedés, amelynek átlaga 3,4, míg a munkahelyek számának növekedését, illetve a

munkalehetőségek alakulását alacsonyabb, közepes értékeléssel illették, mint 2,8 és 2,92. A fejlesztések egyéni hasznosulását a válaszadók kevésbé érzékelték számszerűen 2,84 átlaggal, ugyanakkor a közösségi összetartás javulását többen pozitív irányú változásként értékelték (átlag: 3,6). A kérdőív nyitott végű kérdései alapján a további szükséges fejlesztésekre tett javaslatok között leggyakrabban az alábbi témák jelentek meg: sport és szabadidő (pl. sportlétesítmények, táncos rendezvények), közlekedés (körforgalom, új utcák kialakítása), közösségi és kulturális élet (művelődési események), valamint egészségügyi és szociális szolgáltatások. A válaszadók ötleteinek tematikus elemzése során az alábbi kategóriákba soroltam a javaslatokat: – sport és szabadidő – közlekedés – közösségi és kulturális élet – egészségügy és szociális ellátás – illetve akadt olyan válasz is, amely nem volt egyértelműen besorolható egyik fő kategóriába sem. A lakossági véleményekből levonható tanulság, hogy a településen megvalósított fejlesztések többsége pozitív fogadtatásra talált, ugyanakkor az egyéni szinten érzékelhető haszon még fejlesztésre szorul. A válaszok alapján javasolt a munkahelyteremtés, a szabadidős lehetőségek, valamint a közösségi programok további bővítése, különösen fiatalok és aktív korú lakosok számára. A válaszadók általános elégedettsége mellett fontos kritikai kérdés, hogy a fejlesztések mennyiben járultak hozzá az egyéni életminőség javulásához, és hogy a helyi közösség mennyire érezhette magát aktív alakítójának ezeknek a folyamatoknak. A válaszadók abszolút többsége, közel 70 százaléka jelölte meg az Önkormányzat és a lakosság, civilszervezetek együttműködése opciót a forrásfelhasználás felelősenek, amely azt mutatja, hogy a lakosságnak van igénye a település fejlesztésében való részvételben, azonban ehhez a civil-szféra további erősödésére, humántőke fejlesztésre és magasabb társadalmi bevonásra van szükség.

5.3. Környezeti és fenntarthatósági hatások

A környezeti és fenntarthatósági hatások vizsgálata kulcsfontosságú a fejlesztéspolitikai beavatkozások hosszú távú eredményességének értékeléséhez. A fenntarthatóság három pillére – gazdasági, társadalmi és környezeti – közül a környezeti dimenzió gyakran háttérbe szorul, pedig a települési életminőség és az ökológiai lábnyom csökkentése szoros összefüggésben állnak, valamint részei az Európai Unió fejlesztési struktúrájának. Nyírpazony 2010 utáni fejlesztései során több olyan beruházás is megvalósult, amely közvetlen vagy közvetett módon szolgálta a környezeti fenntarthatóság céljait. Ilyen például az önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése, amely a TOP_PLUSZ-1.1.1-21-SB1-2022-00004 projekt keretében valósult meg

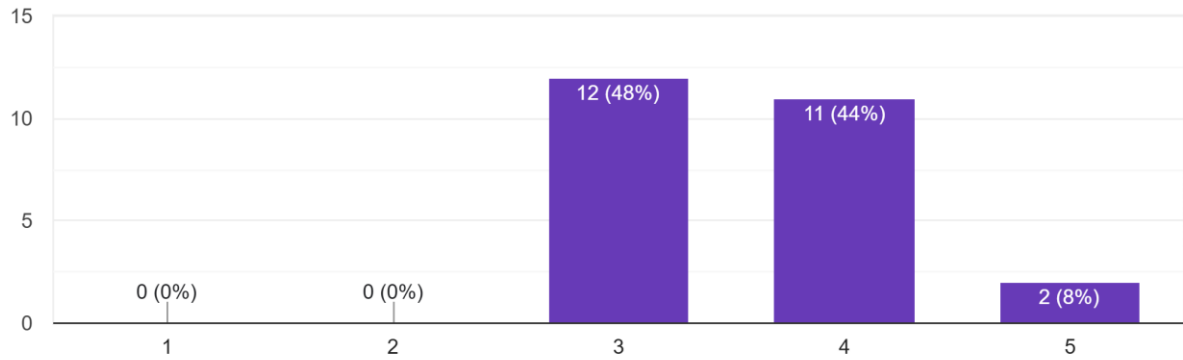
258 millió forintos forrásfelhasználás mellett. (Nyírpazony Önkormányzat, 2025) A projekt célja az energiahatékonyság növelése, az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése és a közintézmények üzemeltetési költségeinek mérséklése volt. Jelentős zöldinfrastruktúra-fejlesztésként értékelhető a kerékpárút kiépítése, amely nemcsak a közlekedési lehetőségeket bővítette, hanem a környezetbarát közlekedési módok elterjedését is támogatta. A kerékpárút különösen fontos szerepet játszik a helyi lakosok – főként diákok és munkavállalók – mobilitásában, és hozzájárul a település levegőminőségének javításához. (Nyírpazony HEP, 2024)

A polgármester elmondja, hogy a kerékpárút fejlesztésével a település összekötöttsége a megyeszékhellyel új dimenziókat kapott, mivel az út korábbi kondíójával a kerékpározás lehetősége nem volt olyan infrastruktúrával biztosított, amellyel a társadalmi csoportok átfogóan kihasználták volna, azonban ez jelentősen megnövekedett a fejlesztések után. A közterületek rendezettsége, a közösségi terek kialakítása és a zöldterületek karbantartása szintén hozzájárultak a fenntartható településkép kialakításához. A fejlesztések között szereplő közösségi ház, kondipark és műfüves pálya nemcsak társadalmi, hanem környezeti szempontból is értékelhetők, mivel ezek az aktív szabadidős tevékenységek támogatása révén ösztönzik a helyben maradást és csökkenthetik az autóhasználatot. A kérdőíves véleményfelvételben a lakosok általában pozitívan értékelték a közlekedési és közösségi fejlesztéseket. A nyitott válaszok között többször előkerült a körforgalmak, utcák kialakításának igénye – ezek megfelelő környezettervezéssel szintén hozzájárulhatnak a forgalom csillapításához és a zajterhelés csökkentéséhez. Bár a kérdőívben nem szerepelt kifejezett környezeti hatásra vonatkozó kérdés, a válaszokból és projektadatokból következtetni lehet arra, hogy a fejlesztések összességében kedvezően hatottak a települési környezetre. Ugyanakkor a hosszú távú fenntarthatóság szempontjából fontos lenne az energiatudatos szemléletformálás, a szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése és a természetes élőhelyek megőrzését célzó programok erősítése. A vizsgált projektek környezeti hatásai alapvetően kedvező képet mutatnak, ugyanakkor fontos kritikai szempontként jelenik meg a fenntarthatósági célok explicit és célzott kezelése. A jövőbeli fejlesztések során érdemes lenne önálló környezeti programokat indítani, valamint a lakosság környezeti tudatosságát célzó beavatkozásokat is integrálni a településfejlesztési stratégiába.

92. Ábra: A projektek környezeti hatása a lakosság érzékelése alapján

Milyen hatással voltak a fejlesztések Nyírpazony környezetére?

25 válasz



Forrás: saját készítés, kérdőív 2025

6. A FEJLESZTÉSI PROGRAMOK HATÉKONYSÁGÁNAK ÉRTÉKELÉSE

6.1. A támogatások előnyei és hátrányai Nyírpazony számára

Nyírpazony nagyközség az elmúlt évek során számos hazai és uniós forrásból részesült, amelyek hozzájárultak a település gazdasági, társadalmi és infrastrukturális fejlődéséhez. A támogatások eredményeképp megvalósult beruházások, mint például a kerékpárút kiépítése, az óvoda energetikai korszerűsítése, vagy a helyi egészségügyi infrastruktúra fejlesztése egyértelműen javították az életminőséget, és növelték a település vonzerőjét a környező térségben (Nyírpazony Önkormányzat, 2024).

Ugyanakkor a támogatások felhasználásának kihívásai is megmutatkoztak. A források lehívása sokszor bürokratikus terhekkel járt, a pályázati kiírások nem mindig illeszkedtek a település specifikus igényeihez. Ezen kívül néhány projekt esetében a fenntartási kötelezettségek hosszú távon nehezen finanszírozhatók a helyi költségvetésből. Elmondható, hogy a nyírpazonyi fejlesztések jelentős részben illeszkedtek az uniós és hazai fejlesztéspolitikai célkitűzésekhez, kérdéses lehet hogy programokkal, minden esetben valóban a helyi közösség legégetőbb igényeire reagált-e. Ennek alapja, véleményem szerint a központi irányítás elfogadott módszeréből adódik, mivel a pályázható projekteket nem a települések által megfogalmazott igényekre szabják, hanem központilag meghatározott infrastrukturális és szolgáltatási fejlesztésekre, amelyek során olyan projektek is megvalósulhatnak, amelyek igaz gazdaság élénkítő hatásúak és foglalkoztatást biztosítanak a település lakóinak. Azonban meglátásom szerint ez azért nem mindig elegendő ok egy projekt megvalósítására, mert igaz, hogy egy kevésbé a lakosság szükségét érintő projekt megvalósítása hátrányt nem jelent a településnek, azonban azokat a forrásokat, amelyeket ilyen projekt megvalósítására használnak fel, más, esetleg hasznosabb projektekre már nem lehet. Ezen kívül, mint azt már a dolgozatban korábban is tárgyaltam, egyes infrastrukturális projektek hosszú távú fenntarthatósága és kihasználtsága nem minden esetben igazolható objektív mutatókkal. Ez

arra világít rá, hogy a támogatás lehívása önmagában nem garancia a hatásosságra, és sok esetben valóban az „after-care” is része kellene legyen a projektnek.

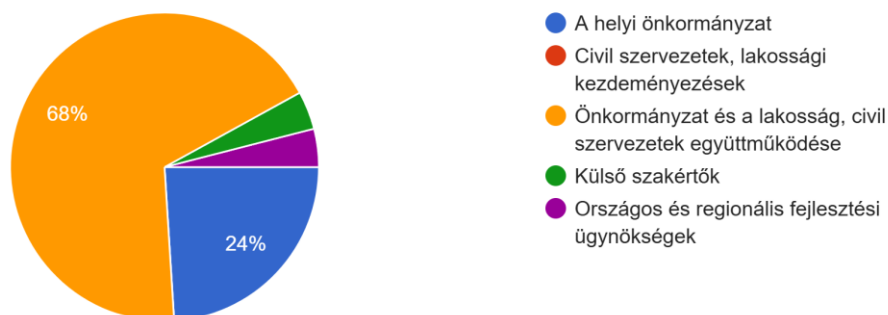
A fejlesztési programok eredményességét több tényező is befolyásolja. Az egyik legfontosabb a helyi intézményrendszer kapacitása és projektmenedzsment tapasztalata. Nyírpazony esetében a korábbi években kialakított fejlesztési prioritások, valamint az önkormányzati intézmények közötti együttműködés jelentős szerepet játszott a programok sikeres megvalósításában. (Nyírpazony Önkormányzata, 2024).

A lakossági részvétel és a partnerségi alapú tervezés szintén meghatározó tényezők. A LEADER típusú, alulról jövő kezdeményezéseken alapuló programok esetében különösen jól látható, hogy a helyi társadalmi tőke és a közösségi kohézió erősítése hozzájárult a projektcélok eléréséhez. Nyírpazony esetében a megvalósult fejlesztések beszámolóí alapján érezhető, hogy a lakosság bevonása ezekbe a projektbe megtörténik, azonban fontos megjegyezni véleményem szerint, hogy a fejlesztési mechanizmusokkal általánosan megfigyelhető, és ezáltal a nyírpazonyi gyakorlatban is, hogy a közösségi tervezés és a lakosság érdemi bevonása csak részben tud megvalósulni, mivel tervezési folyamatok gyakran zártkörűek, szakértői és önkormányzati szinten történnek, ami csökkentheti a fejlesztések legitimitását és társadalmi elfogadottságát. (Finta–Horeczki, 2023).

103. Ábra: A nyírpazonyi lakosság véleménye a forrásfelhasználás intézményéhez

Ön szerint ki tudja a legjobban meghatározni és megvalósítani a település fejlesztéséhez szükséges beruházásokat és fejlesztéseket?

25 válasz



Forrás: saját készítés, kérdőív 2025

6.2. A fejlesztéspolitikai kihívások és korlátok

A vidékfejlesztési politikák egyik legnagyobb kihívása, hogy a támogatások ne csak infrastrukturális beruházásokra korlátozódjanak, hanem hosszú távú társadalmi és gazdasági hatásokkal is járjanak. Nyírpazony esetében a munkaerő megtartása és humántőke fejlesztése, a gazdasági diverzifikáció alacsony szintje mind olyan problémák, amelyek kezeléséhez komplex fejlesztési megközelítés szükséges (MNTFS2030, 2020).

További nehézséget jelent az adminisztratív kapacitások hiánya és a fejlesztések fenntarthatóságának biztosítása. A támogatási ciklusok lezárulta után gyakran nem áll rendelkezésre elegendő forrás a létesítmények működtetésére, ami veszélyezteti a programok hosszú távú hatékonyságát. Kijelenthető, hogy ez a jelenlegi finanszírozási modell hosszabb távon kérdésessé teheti a projekt életképességét (Simó, 2019).

6.3. Elméleti és fejlesztéspolitikai összefüggések értelmezése

A nyírpazonyi fejlesztések elemzése során egyértelműen azonosíthatók azok az elméleti és gyakorlati összefüggések, amelyek az Európai Unió és Magyarország fejlesztéspolitikai célkitűzéseivel kötik a helyi beruházásokat. A szakirodalmi háttérben tárgyalt növekedési pólus elmélet például jól értelmezhető Nyírpazony esetében, amely Nyíregyháza közelségéből fakadóan részesül a centrumtértség multiplikátorhatásából. A lakosságszám növekedése, az új lakóövezetek megjelenése és a javuló infrastruktúra mind ezt a gazdaságföldrajzi modellt igazolja.

Hasonlóképpen a központ–periféria elmélet is releváns, mivel Nyírpazony a térségi fejlettségi rangsorban korábban perifériásnak számított, a célzott fejlesztések révén azonban egyre inkább térségi alközponti szerepkört kezd betölteni. A LEADER program logikája, amely az endogén, alulról építkező fejlesztések szükségességét hangsúlyozza, szintén visszaköszön a település projektjeiben, különösen a közösségi és szociális célú beruházásoknál. Bár a növekedési pólus vagy a központ–periféria elmélet alkalmazható Nyírpazony helyzetének értelmezéséhez, fontos látni, hogy ezek a modellek nem képesek megragadni a helyi sajátosságok és informális tényezők

összetett hatásmechanizmusát, mint például a társadalmi tőke, bizalom vagy helyi politikai dinamika.

Az Európai Unió kohéziós politikája, amelynek célja a gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése, több dimenzióban is megjelenik a nyírpazonyi gyakorlatban. A település által elnyert támogatások – akár infrastrukturális, akár szociális célokat szolgáltak – mind illeszkedtek a 2014–2020-as és a 2021–2027-es uniós programozási időszak tematikus prioritásaihoz. A hazai HEP programban és a NEFE stratégiában megfogalmazott célok – különösen a társadalmi felzárkóztatás, a gyermekellátás bővítése, illetve a nők és idősek támogatása – gyakorlati megvalósulása is tetten érhető a helyi fejlesztésekben. (Miniszterelnökség, 2024)

Ezek az összefüggések nemcsak azt bizonyítják, hogy a támogatási források jó helyre kerültek, hanem azt is, hogy a településfejlesztés tudatos, stratégiai megalapozottságú. Nyírpazony példája jól mutatja, hogy egy vidéki nagyközség sikeresen illesztheti fejlesztési céljait a nemzeti és uniós politikákhoz. Mindez nem csupán a források lehívásának képességén múlik, hanem azon is, hogy a helyi döntéshozók képesek-e a térségi adottságokat tágabb fejlődési kontextusban értelmezni.

Saját megítélésem szerint a legnagyobb kihívás ma már nem csupán a fejlesztési források megszerzése, hanem a projektek hosszú távú fenntarthatóságának biztosítása. A jövőbeni szakpolitikai célok között ezért hangsúlyosan kellene megjelenjen a közösségi szerepvállalás erősítése, az ifjúság helyben tartása, valamint a helyi gazdasági diverzifikáció, amely nélkül a beruházások nem tudnak érdemi strukturális változást kiváltani, ezáltal a támogatások nélkül a település gazdasági fejlődése nem tudna megvalósulni.

7. KÖVETKEZTETÉSEK

7.1. A vizsgálat főbb megállapításai

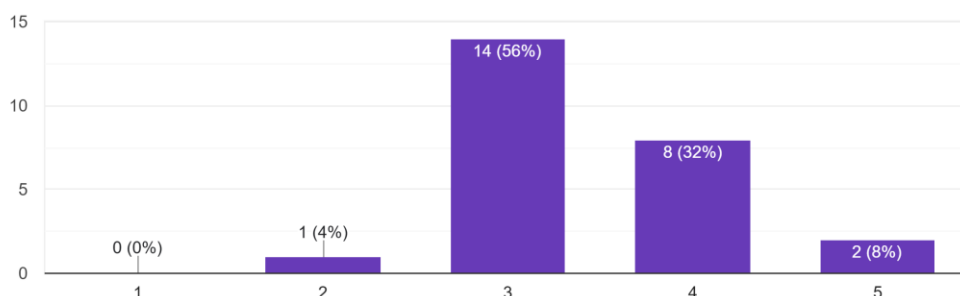
A dolgozat hipotézise szerint a magyarországi nagyközségek fejlődése – a dolgozat esetében Nyírpazony– szignifikáns mértékben összefügg az Európai Unió és a hazai fejlesztéspolitikai mechanizmusok strukturált támogatásával, azonban a programok hosszú távú hatékonyságát a helyi közösségi kapacitások és a stratégiai szemlélet szintje határozza meg. A kutatás eredményei megerősítették ezt a feltételezést. Nyírpazony fejlődési pályája az elmúlt másfél évtizedben egyértelműen kapcsolódik azokhoz a beruházásokhoz, amelyek EU-s és hazai támogatások révén valósultak meg. A közintézmények fejlesztése, az infrastrukturális beruházások, valamint a szociális ellátórendszer modernizálása mind közvetlen hozadéka a támogatási rendszernek.

Ugyanakkor a hatékonyság és eredményesség értékelésekor arra a következtetésre jutottam, hogy központilag irányított fejlesztéspolitikai projekt lehetőségek nem minden esetben illeszkedtek pontosan a helyi szükségletekhez. A településfejlesztés eredményessége nagymértékben függ attól, hogy a helyi önkormányzat mennyiben tudta integrálni a közösségi véleményeket, hosszú távú stratégiát alkalmazni, valamint fenntartható működtetési megoldásokat kialakítani. Ezek alapján a pusztai beruházás még nem garantálja a valós fenntartható fejlődést.

114. Ábra: Lakossági általános elégedettség felmérés

Mennyire elégedett összességében a település fejlesztéseivel?

25 válasz



1. Forrás: saját készítés, kérdőív 2025

7.2. A fejlesztéspolitikai beavatkozások értékelése

Az elemzés során kirajzolódott, hogy Nyírpazonyban az elméleti modellek – mint a növekedési pólus elmélet vagy a centrum-periféria paradigma – gyakorlati szempontból is értelmezhetők. A település fejlődésének egyik fő hajtóereje Nyíregyháza közelsége, azonban a valós előrelépés csak akkor történt meg, amikor a helyi fejlesztések ezt a földrajzi előnyt szervezett módon hasznosították, ez az eredmény azt gondolom alapvetően a források felhasználásának felelőséhez köthető. Különösen fontos volt, hogy a közösségi részvétel, az endogén erőforrásokra való támaszkodás és a komplex fejlesztési szemlélet egyidejűleg érvényesüljenek. A vizsgált programok – például a LEADER, a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) és a HEP – több ponton is bizonyították relevanciájukat. Ugyanakkor az is kiderült, hogy ezek a beavatkozások gyakran sablonos logikát követtek, és kevésbé tudtak rugalmasan reagálni a helyi kontextus sajátosságaira. A programok adminisztratív struktúrája sok esetben túlszabályozott, ezáltal gátolva az innovatív vagy komplex kezdeményezéseket.

7.3. Javaslatok a jövőbeni fejlesztésekre

A kutatás alapján megfogalmazható, hogy a jövő fejlesztéspolitikájának sikeressége többtényezős rendszerben értelmezhető. A támogatási struktúrák racionalizálása mellett nélkülözhetetlen a helyi szintű stratégiai gondolkodás megerősítése. Ennek része a hosszú távú tervezés, a közösségi részvétel intézményesítése, valamint a fenntarthatósági szempontok beépítése a teljes beruházási ciklusba. Különösen fontos lenne, hogy a települések számára biztosított források ne kizárólag az infrastruktúra fejlesztését, hanem a helyi gazdaság diverzifikációját, a társadalmi tőke erősítését és az identitásképzés támogatását is célazzák. Emellett megkerülhetetlen a fejlesztések értékelésének új alapokra helyezése: nem csupán indikátorokat, hanem társadalmi hatásokat kell mérni.

Nyírpazony példája arra hívja fel a figyelmet, hogy a forrásokra való pályázás és azok szabályszerű felhasználása eredményes gazdasági és társadalmi progressziót tud eredményezni, azonban a fejlesztések csak akkor lehetnek hosszú távon hatékonyak, ha azok nemcsak technikai válaszokat adnak, hanem társadalmi és kulturális dimenziókban is képesek megújulást hozni. A kutatás tanulsága tehát nem kizárólag egy településre vonatkozik, hanem általános érvényű következtetésekkel szolgál a fejlesztéspolitikai gyakorlat egészére nézve is.

8. IRODALOMJEGYZÉK

8.1. Tudományos írások

- Bodnár, G. (2013). Endogén regionális fejlődés a rurális térségekben. In M. Lukovics & P. Savanya (Eds.), Új hangsúlyok a területi fejlődésben (pp. 42–61). JATEPress.
- De Castro, P., Adinolfi, F., Capitanio, F., & Di Pasquale, J. (2020). The future of food and farming: Food sustainability and the role of the EU's Common Agricultural Policy (CAP). University of Bologna. <https://cris.unibo.it/retrieve/e1dcb337-913b-7715-e053-1705fe0a6cc9/De%20Castro%20et%20al.%202020.pdf>
- Finta, I., & Horeczki, R. (2023). Vidékfejlesztési programok jellegzetességei a periférikus térségekben. Tér és Társadalom, 37(3). <https://doi.org/10.17649/TET.37.3.3504>
- Horváth, G. (2001). A regionális politika alapjai. Dialóg Campus Kiadó.
- Krugman, P. (1991). Geography and Trade. MIT Press.
- Lengyel, I., & Rechnitzer, J. (2004). A regionális gazdaságtan alapjai. Dialóg Campus Kiadó.
- Martinovska Stojcheska, A., Zhllima, E., Kotevska, A., & Imami, D. (2024). Western Balkans agriculture and rural development policy in the context of EU integration: The case of Albania and North Macedonia. Regional Science Policy & Practice, 16, 100049. <https://doi.org/10.1016/j.rspp.2024.100049>
- Nemes, G. (2005). A vidékfejlesztés új irányai: a közösségi részvételen alapuló megközelítés. MTA KTK.
- Porter, M. E. (1990). The Competitive Advantage of Nations. Free Press.
- Simó, B. (2019). A magyar regionális fejlesztési ügynökségek és működési környezetük (Doktori értekezés). Pécsi Tudományegyetem.

- Storey, D. (1999). Issues of integration, participation and empowerment in rural development: The case of LEADER in the Republic of Ireland. *Journal of Rural Studies*, 15(3), 307–315.
- Van der Ploeg, J. D., & Renting, H. (2000). Impact and Potential: A Comparative Review of European Rural Development Practices. *Sociologia Ruralis*, 40(4), 529–543. <https://doi.org/10.1111/1467-9523.00165>
- Veselicz, A., Konečný, O., Péntes, J., & Patkós, Cs. (2025). Evaluating LEADER program support for local projects: Insights from the Czech Republic and Hungary (2007–2013). *Cogent Social Sciences*, 11(1), 2456501. <https://doi.org/10.1080/23311886.2025.2456501>

8.2. Hivatalos dokumentumok

- Debisso, K. (2018). Az Európai Unió fejlesztési politikája. Pázmány Péter Katolikus Egyetem.
- Európai Bizottság. (2024). Factsheet on 2014–2020 Rural Development Programme for Hungary. https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_en.htm
- Európai Parlament. (2025). A fejlesztési politika általános áttekintése. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu>
- Kormányzati Koordinációs Bizottság. (2019). NEFE2025 – Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Stratégia 2020–2025.
- Magyarország Kormánya. (2021). Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030. Emberi Erőforrások Minisztériuma.
- Nyikos, Gy. (Szerk.). (2024). Az EU kohéziós politikája 2021–2027. Ludovika Egyetemi Kiadó.
- Nyírpazony Nagyközség Önkormányzata. (2024). Gazdasági Program 2024–2029. Nyírpazony.

- Nyírpazony Nagyközség Önkormányzata. (2024). Helyi Esélyegyenlőségi Program 2022–2027. 2024. évi felülvizsgálat.
- Európai Unió. (2012). Az Európai Unió működéséről szóló szerződés. Official Journal of the European Union.

8.3. Online források

- European Commission. (n.d.). Rural Development 2014–2020. Retrieved April 2025, from https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_en.htm
- Európai Parlament. (n.d.). Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA). Retrieved April 2025, from <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/95/az-europai-regionalis-fejlesztési-alap-erfa->
- EUR-Lex. (n.d.). Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+) 2021–2027 ismertető. Retrieved April 2025, from <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/european-social-fund-plus-esf-2021-2027.html>
- European Commission. (2024). Cohesion policy – Investment policy. https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/investment-policy_en
- European Commission. (2024). Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+). <https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/hu>
- EUR-Lex. (2023). Vidékfejlesztés az Európai Unióban. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM:4536652>
- European Commission. (2024). The financing of the CAP – CAP Funds. https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_en?prefLang=hu
- European Commission. (2023). Report on the implementation of the CAP performance framework (COM(2023) 707 final).

https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/6b1c933f-84ef-4b45-9171-debb88f1f757_en?filename=com-2023-707-report_en.pdf

- LEADER módszer (2025). LEADER program és CLLD megközelítés. <https://elard.eu/leader-clld/>
- EU CAP Network (2025). LEADER projektek. <https://eu-cap-network.ec.europa.eu/>
- European Commission. (2025). LEADER alapelvek. https://ec.europa.eu/regional_policy/
- European Court of Auditors. (2025). HACs kapcsolatok. <https://www.eca.europa.eu/>
- European Commission. (2025). Community-led Local Development (CLLD). https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/guidance
- ENRD (2014). EAFRD Project Example 2014 – Brochure. https://ec.europa.eu/enrd/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/EAFRD-project-brochure/EAFRD-projectExample2014_en.pdf
- ENRD (2021). Rural Youth as Leaders of Change. https://ec.europa.eu/enrd/sites/default/files/enrd_publications/enrd_brochure_rural_youth_as_leaders_of_change.pdf

8.4. Ábrák és képek forrásai

ERFA: Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) – Ismertető az Európai Unióról. Elérhető: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/95/az-europai-regionalis-fejlesztési-alap-erfa->

ESZA+: Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+) – EUR-Lex összefoglaló. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/european-social-fund-plus-esf-2021-2027.html>

KA: Kohéziós Alap – Ismertető az Európai Unióról. Elérhető: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/96/kohezios-alap>

IÁA: Az Európai Bizottság hivatalos oldala: Igazságos Átmenet Alap – (EU) 2021/1056 rendelet.

EMVA: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap ismertetője – European Commission.
Elérhető: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development_en

<https://medium.com/@gabbyturner/inequity-of-development-in-the-core-and-periphery-d824cd04de71>

Core-periphery model, Medium.com: <https://medium.com/@gabbyturner/inequity-of-development-in-the-core-and-periphery-d824cd04de71>

Európai Unió. (2021). Az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap Plusz, a Kohéziós Alap, az Igazságos Átmenet Alap és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap rendeletei. Brüsszel: Európai Bizottság. [(EU) 2021/1056; (EU) 2021/1057; (EU) 2021/1058; (EU) 2021/2115]

LEADER program eredmények. (2025). Evaluating LEADER program support for local projects: insights from the Czech Republic and Hungary (2007–2013).

Széchenyi 2020. (2024). A GINOP, TOP és VEKOP programok ismertetése.

Belügyminisztérium adatai (2020–2024). Nyírpazony lakossági és demográfiai adatai alapján.

Nyírpazony Nagyközség Önkormányzata. (2024). Helyi fejlesztési programok, beszámolók (Gazdasági program, HEP).

Kérdőíves adatfelvétel saját kutatás alapján. (2025). Nyírpazony lakosságának véleménye a fejlesztési programokról.

Finta István és Horeczki Réka. (2023). Vidékfejlesztési programok jellegzetességei a periférikus térségekben. Tér és Társadalom, 37(3).

9. Rövidítésjegyzék

CAP: Common Agricultural Policy – Közös Agrárpolitika

EFOP: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

EFRE: Európai Regionális Fejlesztési Alap

EFSZ: Európai Szociális Alap

EU: Európai Unió

GDP: Gross Domestic Product – Bruttó hazai termék

GINOP: Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program

HEP: Helyi Esélyegyenlőségi Program

KSH: Központi Statisztikai Hivatal

LEADER: Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale (Vidékfejlesztési program)

MNTFS: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia

NDICI: Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument

NUTS: Nomenclature of Units for Territorial Statistics – Területi Statisztikai Egységek Nomenklatúrája

RDP: Rural Development Programme – Vidékfejlesztési Program

TOP: Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

VEKOP: Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program

10. MELLÉKLETEK

10.1. Eredetiségi nyilatkozat

NYILATKOZAT

Alulírott Jeles Huba büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerzés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2025. év április hónap 25 nap


.....

hallgató aláírása

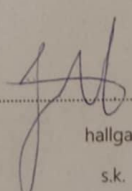
10.2. Nyilatkozat szakdolgozat státuszáról

Nyilatkozat a szakdolgozat státuszáról (nyilvános, bizalmas)

AlulírottJeles Huba..... (Neptun kódG8YDTE.....)
a „Fejlesztési mechanizmusok hatása a fejlődő nagyközségben, Nyírpazony növekedése”
című szakdolgozatommal/zárodolgozatommal (továbbiakban mű) kapcsolatban az alábbiakról nyilatkozom:

- Kijelentem, hogy a mű BGE Dolgozattár repozitóriumba való feltöltésével más jogát nem sértem. Tudomással bírok arról, hogy az Egyetem a szerzői jogok meglétét nem ellenőrzi.
- Nyilatkozom, hogy a mű (a megfelelő rész aláhúzendő)
 - ☐ a bizalmas
 - ☐ a nyilvánosság számára hozzáférhető.
- Tudomásul veszem, hogy
 - ☒ szerzői jogsértés esetén az Egyetem az érintett dokumentum elérhetőségét a szerzői jogsértés tisztázása idejére átmenetileg korlátozza,
 - ☒ szerzői jogsértés esetén az érintett művet a Repozitórium adminisztrátora a Repozitóriumból haladéktalanul eltávolítja,
 - ☒ amennyiben a dolgozatomat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszem, az egyetem a dolgozatot az interneten a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi. Hozzájárulásom – szerzői jogaim maradéktalan tiszteletben tartása mellett – nem kizárólagos és időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Kelt: Nyírpazony 2025 április 28.


.....
hallgató
s.k.

10.3. Kérdőív kérdései

1. Demográfiai adatok

1. Ön hány éve lakik Nyírpazonyban? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 0–4 év
☐ 5–9 év
☐ 10–19 év
☐ 20+ év

4/21/25, 6:47 PM

Nyírpazony fejlesztései – Lakossági véleményfelvétel

2. Korcsoport *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 18–30 év
☐ 31–45 év
☐ 46–60 év
☐ 61+ év

3. Ön Nyírpazonyban dolgozik? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Igen
☐ Nem

4. Milyen forrásból származik főként a jövedelme? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Munkabér
☐ Nyugdíj
☐ Vállalkozásból származó jövedelem
☐ Szociális támogatás

5. Milyen területen áll foglalkoztatásban a településen?

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Közalkalmazott, közfoglalkoztatott
☐ Közmunkás
☐ Kis- és középvállalkozásban munkavállaló
☐ Vállalkozó
☐ Egyéb: _____

https://docs.google.com/forms/d/1D8mU7d_SKSdxZN-OHJ2Y8PhmseH7iepYAp2rKUvZdA/edit

2/7

6. Mekkora a háztartásában egy főre jutó havi nettó jövedelem? *

Soronként csak egy oválit jelöljön be.

- ☐ 0 - 100 000 Ft között
☐ 100 001 - 200 000 Ft között
☐ 200 001 - 300 000 Ft között
☐ 300 001 - 400 000 Ft között
☐ 400 001 - 500 000 Ft között
☐ 500 001 Ft felett

2. Gazdasági hatások

7. Mit gondol, hogyan alakultak a munkalehetőségek Nyírpazonyban az elmúlt 10 évben *

Soronként csak egy oválit jelöljön be.

1 2 3 4 5

Csök ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Növekedtek

8. Ön szerint milyen mértékben nőtt a munkahelyek száma Nyírpazonyban az elmúlt 10 évben? *

Soronként csak egy oválit jelöljön be.

1 2 3 4 5

Egy ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Jelentősen

9. *Mit gondol, munkalehetőségek szempontjából Nyírpazony mennyire kedvező település?* *

Soronként csak egy oválit jelöljön be.

	1	2	3	4	5
Nem	☐	☐	☐	☐	☐
Kedvező	☐	☐	☐	☐	☐

10. *Mennyire gondolja, hogy Ön vagy családja közvetlenül profitált-e a fejlesztésekből?* *

Soronként csak egy oválit jelöljön be.

	1	2	3	4	5
Egy	☐	☐	☐	☐	☐
Jelentősen	☐	☐	☐	☐	☐

3. Infrastruktúra és szolgáltatások

Hogyan értékeli az alábbi területeken bekövetkezett változásokat?

11. *Közlekedés* *

Soronként csak egy oválit jelöljön be.

	1	2	3	4	5
Ron	☐	☐	☐	☐	☐
Javult	☐	☐	☐	☐	☐

12. *Oktatás* *

Soronként csak egy oválit jelöljön be.

	1	2	3	4	5
Ron	☐	☐	☐	☐	☐
Javult	☐	☐	☐	☐	☐

13. *Egészségügy* *

Soronként csak egy oválit jelöljön be.

	1	2	3	4	5
Ron	☐	☐	☐	☐	☐
Javult	☐	☐	☐	☐	☐

14. *Milyen új infrastruktúrával kapcsolatos fejlesztést tart a legfontosabbnak?* *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Közlekedés
☐ Oktatás
☐ Egészségügy
☐ Kulturális létesítmények

15. *Ön szerint ki tudja a legjobban meghatározni és megvalósítani a település fejlesztéséhez szükséges beruházásokat és fejlesztéseket?* *

Soronként csak egy oválit jelöljön be.

- ☐ A helyi önkormányzat
☐ Civil szervezetek, lakossági kezdeményezések
☐ Önkormányzat és a lakosság, civil szervezetek együttműködése
☐ Külső szakértők
☐ Országos és regionális fejlesztési ügynökségek

4. Társadalmi és környezeti hatások

16. *Ön szerint mennyire javult a település közösségi összetartása? **

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

1 2 3 4 5

Egy: ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Jelentősen

17. *Milyen hatással voltak a fejlesztések Nyírpazony környezetére? **

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

1 2 3 4 5

Nag ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Nagyon pozitív

18. *Mennyire elégedett összességében a település fejlesztéseivel? **

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

1 2 3 4 5

Egy: ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Nagyon elégedett

19. *Milyen további fejlesztésekre lenne szükség?*

Ezt a tartalmat nem a Google hozta létre, és nem is hagyta azt jóvá.

Google Űrlapok

10.4. Interjú kérdések

Interjúkérdések Nyírpazony polgármesterének

Kvantitatív kérdések – fejlesztési támogatások, projektek adatai

- Milyen hazai és uniós fejlesztési forrásokhoz jutott hozzá Nyírpazony 2010 óta?
- Tudna példákat mondani konkrét pályázatokra (EFOP, TOP, LEADER stb.)?
- Mekkora összegű támogatás érkezett a településre az elmúlt három uniós ciklusban (2010–2014, 2014–2020, 2021–2027)?
- Mely szektorokat érintették ezek a fejlesztések leginkább? (pl. infrastruktúra, oktatás, szociális ellátás, munkahelyteremtés)
- Hány új munkahely jött létre a fejlesztések nyomán?
- Milyen változások történtek a település népességszámában, korösszetételében, munkaerő-piaci mutatóiban a támogatási időszakok során?

Kvalitatív kérdések – tapasztalatok, vélemények

- Milyen szerepet játszottak a fejlesztési programok Nyírpazony fejlődésében az Ön véleménye szerint?
- Mely támogatások bizonyultak a legsikeresebbnek, és miért?
- Milyen nehézségek vagy bürokratikus akadályok merültek fel a pályázati források elnyerése vagy felhasználása során?
- Hogyan látja a helyi közösség bevonását a fejlesztési tervek megalkotásába és megvalósításába?
- Mennyire tartja fenntarthatónak az eddigi beruházásokat (pl. működtetési költségek, fenntartás)?
- A jövőre nézve milyen fejlesztési területekre helyezné a hangsúlyt?
- Van olyan projekt, amely tanulságként szolgálhat más hasonló települések számára?

Témaspecifikus, szakdolgozatra szabott kérdések

- Mennyiben illeszkednek a települési fejlesztések a 2024-es Helyi Esélyegyenlőségi Program céljaihoz?
- A pályázati források megtervezésénél figyelembe veszik-e a HEP által kijelölt célcsoportokat (nők, idősek, romák, fogyatékossgal élők)?
- Hogyan látja Nyírpazony helyét a regionális fejlesztési rangsorban? Érezhető-e felzárkózás a megye vagy a régió más településeihez képest?